

VORT HISTORISKE LANDSKAB

ØST FOR CHÂTEAU de MONBRISON

OVERSAT OG BEARBEJDET AV LITA CAUSLAA

TEGNING MOGENS SKOVBOG

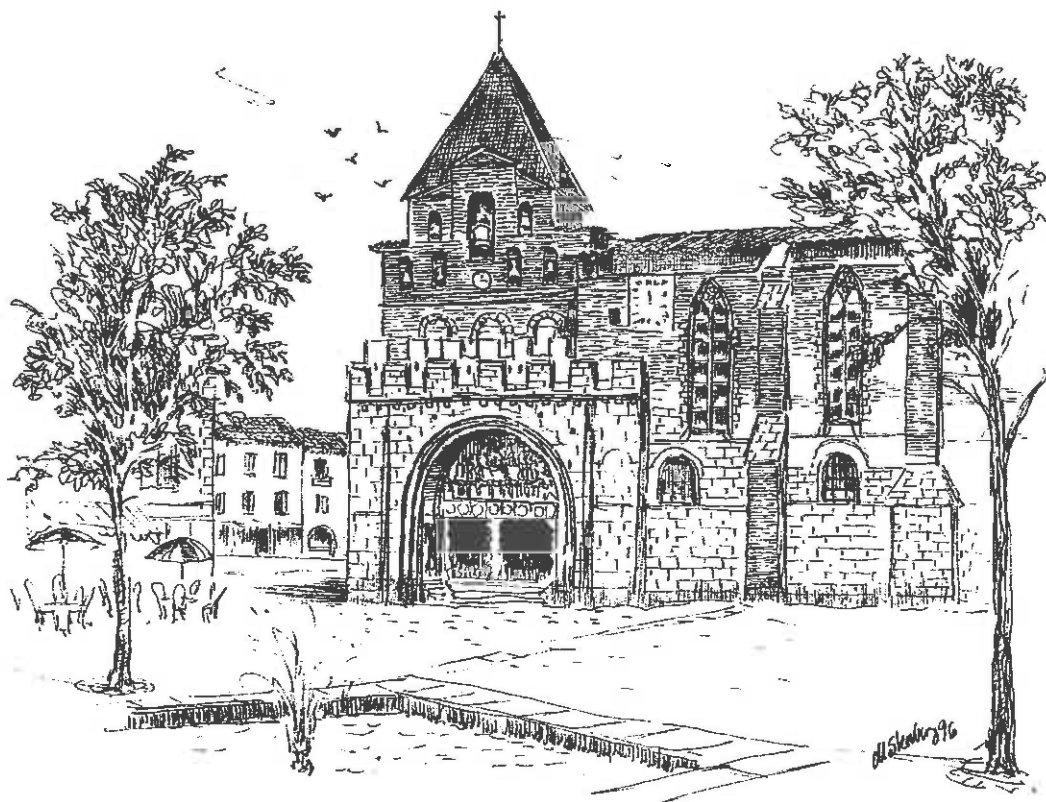
Indhold

Albi	23
Bruniquel	12
Cahor	20
Caylus	19
Cordes sur Ciel	13
Klostret Beaulieu en Rouergue	19
La Francaise	5
La grotte de Bosc	18
La ville Dieu du Temple	6
Moissac	1
Montauban	7
Najac	15
Parisot	19
Penne Du Tarn	11
Saint Antonin Noble-Val	17
Toulouse	24
Vaour	11
Vieux	12
Historiske oplysninger:	26
Albigenserne	27
Antoniusordenen	26
Hundredeårs krigen 1337 - 1437	29
Johannes-ridderne	26
Monsegur slot	29
Religionskrigen	31
Tempelridderne	26

En rundtur med beskrivelse af området øst for Monbrison fra Moissac til Cordes samt en orientering av de tre byene Cahor, Albi og Toulouse.

I det området vi nå skal bevege oss inn i er det spor etter mennesket helt fra den eldre steinalder , mangfoldige tusenår før vår tidsregning. Her finnes grotter, boplasser, bautasteiner, steingraver og nekropoler spredt utover et stort område. Minner fra romersk tid omkr. Kristi fødsel finnes også, f. eks. i Penne du Tarn. Mange av byene har museer med arkeologiske funn fra distriktet, andre har museer som har spesialisert seg på den lokale geologien som også er spennende. Mange av småbyene har festivaler, fester og utstillinger spesielt i sommerhalvåret fra april - oktober. De fleste byene er fra tidlig middelalder, og vi finner mange bastider, borger, slott og befestede bymurer. Alle byene har sitt eget preg, men de har ofte samme forhistorie.

Katharkorstogene omkring 1200-tallet, Hundreårskrigen mellom England og Frankrike fra 1337 - 1453 og Religionskrigen ca. 1560 - 1596 har satt sine spor i de fleste av disse byene.

Moissac.

Moissac er en koselig by, men det aller mest interessante er klosteret og klosterkirken Saint-Pierre og spesielt kirkens inngangsportal. Som her får en nærmer beskrivelse:

Klosteret og klosterkirken er deler av et meget gammelt anlegg, omkring 600-tallet. Klosterromgangen og kirkens inngangsparti som vi ser i dag er fra 1100-tallet og er bygget av abbedene Ansquital og Roger, underlagt Cluny. Ved slutten av 1400-tallet ble den øverste delen av kirken påbygget i gotisk Languedoc-stil. Denne stilen karakteriseres bl. a. ved et enkelt, bredt hovedskip uten sideskip, stor høyde under taket og spisse buer i motsetning til de runde romanske buene som kirken hadde før. Den nedre delen av kirken, inngangspartiet, nartex og klosterromgangen er fortsatt i romansk stil fra 1100-tallet. „Tympanon-skulpturene“, relieffskulpturene i buen over inngangsportalen, er regnet som noe av det fineste fra romansk tid i Europa. Skulpturene er i høyt relieff og følger teksten i 4. kapitel av Johannes Åpenbaring. Himmels konge sitter på en trone i midten, i bysantinsk pomp og prakt. Det gjør også de 24 eldste og hver har et instrument, rebeck, en slags violin som var vanlig på 1100-tallet. De er plassert rundt den sittende Kristus i tre bånd. 2 og 2 øverst, 3 og 3 i midtre bånd og 14 under. Alle har hodene vendt mot „Kongen“. Rundt den sentrale figuren kan en se de 4 bevingede evangelistsymbolene: Ørnen (Johannes), Oksen (Lukas), til høyre, og Løven (Markus) og Engelen (Matteus) til venstre. Himmelskongen har tre armer, noe som er helt unikt i vestlig kristen kunst. Den venstre holder en bok, og den ene høyre armen er hevet i velsignelsesgest og den andre hviler på hjertet, et symbol på dom eller rettferdighet. Symbolikken med de tre armene henspiller på treenigheten. På hver side av midtfiguren og dyrene kan en se en engel. Den ene til venstre har en kalveskinnsrull (vellum) utrullet, den andre til høyre har en sammenrullet vellum. De representerer serafene i Jesaias' bok 6 som synger den samme hyllningssangen som de 24 eldste i Joh. Åp. : „Hellig, hellig, hellig er Herren herskarenes Gud. All verden er full av hans herlighet.

De to kalveskinnsrullene, den åpne og den lukkede representerer Det Gamle og Det Nye Testamentet. Overliggeren under tympanonfeltet har 8 spissbladede rosetter. De er omkranset av bånd som kommer ut av munnen på to uhyrer (en i hver ende).

Trumeau-søylen (Midtstolpen). På midtstolpen ser vi seks dyr plassert i x-form, tre hanndyr og tre hundyr. Disse dyrene har ulvekropp og løveman. På venstre side av midtstolpen ser vi Paulus, skallet med en bok i hånden. Han ser streng ut og holder hånden opp i en talende bevegelse. På den andre siden ser vi Jeremias' milde åsyn. Han bærer en bokrull (vellum) utbrettet. (Det gamle Testamentet.)

Han gir et livlig inntrykk, dansende bevegelse med bena i kryss. Gjentakelse av kryssformen fra dyrene på forsiden. På sidepilarene på hver side av inngangsdøren er det en skulptur i høyt relieff. På venstre siden ser vi Peter med nøklene og til høyre Jesaias med utrullet vellum med ordene: „Jomfruen

vil bli fruktsommelig“. Profetien om Kristi komme. Resesser med tre engasjerte søyler på hver side som bærer hver sin arkitrav (bue), omrammer dørpartiet. Utsmykningen mellom søylene består av dyr som krabber oppover. Mellom arkivoltene er det palmettborder. På venstre side i det dype inngangspartiet er det tre engasjerte søyler som bærer to arkivolter. Feltet under er delt i fire og her fremstilles lastene : gjerrighet og vellyst. Nederst til høyre ser vi djevelen og en naken kvinne som det kommer ormer og padder ut av. Over ser vi en scene med gjerrighetsmotiv : Den rike mannen ligger på dødsleiet, mens djevelen tar sjelen hans foran øynene på hans sørgende enke. En annen djevel tar pengeposen hans, mens en engel kommer for sent til å redde ham. Nederst til venstre er det også djevel/rik mann motiv. Øverst til venstre er relieffet så ødelagt at det er vanskelig å beskrive.

På toppen av arkivoltene titter avskyelige dyrehoder frem. På frisen over arkivoltene presenteres lignelsen om den rike mann og Lasarus. Den kan leses som en tegneserie fra høyre mot venstre : Den rike mannen sitter ved bordet sammen med sin kone. En tjener bringer inn maten. Døren er lukket. Tiggeren Lasarus ber om noen smuler, men får ikke noe. Hunden slikker hans sår. Lasarus dør og en engel bærer hans sjel til Abrahams fang i Paradis.

Den rike mannen dør og blir kastet ned i helvete av djevler. Han roper opp til Lasarus at han må redde resten av familien. Men det eneste svaret han får er slutten av historien. En figur helt til venstre sier : „De har Moses og profetene, la dem høre på dem. „

Høyre side av inngangspartiet er tilsvarende utsmykket med tre engasjerte søyler, arkivolter, et firedelt felt og frise øverst. Alt her er viet Kristi barndom. Nederst til venstre ser vi Bebudelsen, engelen Gabriel som forkynner for Maria at hun skal føde en sønn. Nederst til høyre ser vi Visitasjonen, Maria som besøker Elisabeth som også er gravid. Kvinnene viser hverandre sine runde mager. Over til venstre ser vi Tilbedelsen, de tre vise menn med gaver. Maria viser frem Jesusbarnet og i bakgrunnen ser vi oksen, eselet og Josef. „Tegneserien“ på frisen over leses også fra høyre mot venstre. Vi ser Presentasjonen i tempelet og gamle Simon som sier :“ Nå kan din tjener dra herfra i fred“, mens Maria og Josef gir et par turtelduer som gave til de fattige. Så blir Josef advart av en engel i en drøm, og de flykter til Egypt. Maria og barnet på et esel. Helt til venstre ser vi avgudenes fall fra Hermopolistempelet, en historie fra de apokryfe bøker. Utenfor hele inngangsportalen på selve kirkeveggen er det plassert to høye engasjerte søyler med en statue på toppen av hver. Muligens de to abbedene som var ansvarlig for byggingen: Ansquitol og Roger. Den ene har innskriften : Beatus Rogerius Abbas. Nartex. (Forrom) Innenfor portalen finner vi et forrom, firkantet med 8 søyler. Fire av dem bærer to tunge diagonalribber. Alle søylene har kapitel med dyre - og planteornamenter. Når man kommer inn i kirken kan man nesten tro at den er tapetsert, men mønsteret er malt

på murveggene på 1400-tallet da kirken ble ombygget i gotisk stil. Det finnes også rester av romansk murmaleri rundt de romanske vinduene i den nederste delen av kirken som stammer fra 1200-tallet. Den gangen hadde kirken to runde kupler slik som kirken i Cahor. I kirken finnes mange interessante gjenstander. Først ser vi den bemante steinskulpturen „Pieta“ fra 1476. Den neste skulpturen „Flukten fra Egypt“ er laget i tre og malt i friske farger. Eselet, Jomfru Maria og barnet er fra 1400-tallet, mens Josef er kommet til senere. Like ved ser vi et nydelig krusifiks fra 1100-tallet som har bevart sin opprinnelige farge. Krusifiks i romansk stil er sjelden, man fremstilte heller Kristus som konge på den tiden. Den lidende Kristus kom senere. Under prekestolen er det fragmenter av mosaikkgulv fra 1100-tallet. Nærmere koret finner vi en treskulptur som fremstiller Kristi begravelse. Den er fra 1400-tallet og har bevart sin originalmaling. Denne skulpturgruppen bærer Abbed Pierre Caramans våpenskjold og på en av figurene står det: Ecce Quomodo Sepeliturus (Se hvordan Rettferdigheten blir begravet). Under det nåværende alteret fant man i 1962 det gamle alteret fra den karolingiske kirken som ble revet i 1031. På den nordre veggen i ambulatoriet er det en marmorplate til minne om den nye kirken som ble dedisert til St. Peter i 1063, og navnet på alle biskopene som var tilstede ved innvielsen. Til venstre for korstolene er det et lite kapell. I veggen mot klosteromgangen er det et lite vindu med glassmaleri av Marc Chagall. Under orgelet er det en sarkofag som har fått navnet St. Raymonds grav, fordi abbeden i Moissac fra 1229-1245, Raymond de Montpezat, ble begravet i sarkofagen. Men sarkofagen er mye eldre enn det, i hvertfall er den fra 400-500 tallet. Saint Pierre kirken i Moissac var en av pilgrimskirkene på veien til Santiago de Compostela. Skulpturutsmykningene rundt og på inngangsportalen har også vært bemalt i sterke farger og har nok hatt sin tilsiktede virkning på de ofte ikke lesekyndige pilgrimene som nok var så velkjent med de forskjellige lignelsene og symbolene at de lot seg skremme av de brutale bildene som utmalte hva de hadde i vente hvis de ikke holdt seg til kirkens bud. I boka Rosens navn av Umberto Eco, s. 46 - 51, har han beskrevet portalen på Saint Pierre kirken i Moissac i minste detalj, og han beskriver også hvilken virkning den hadde på den unge pagen.

Klosteromgangen innenfor kirken er bygget i 1100 i romansk-bysantinsk stil i lokal kalkstein. De 116 marmorsøylene som bærer 76 rikt dekorerte kapiteler er spolier (fragmenter av antikke bygninger som brukes på nytt) fra ruinene av de mange romerske villaene i distriktet. De fire hjørnepilarene har relieffskulpturer av 8 av apostlene, to på hver. Alle skulpturene i Moissac er revolusjonerende for tiden de er laget. Kunstneren har prøvet å gi et inntrykk av fylldighet og bevegelse som bærer bud mot gotikken. De fleste står med føttene på bakken, bøyer knærne, bøyer seg eller vrir seg i forskjellige posisjoner. Kapitelene i

klosteromgangen er utstyrt med en overdådighet av figurer, dyre- og planteornamentikk, historiske og bibelske scener, som f. eks. scener fra Kristi liv : Bebudelsen, visitasjonen, dåpen, fristelsen, fotvaskingen og transfigurasjonen fra Det nye Testamentet. Fra Det gamle Testamentet finner vi : Adam og Eva, Abraham ofrer Isak, Samson, David og Daniel. Vi finner også forskjellige martyrer. Det veksles mellom doble og enkle søyler, og kapitelene veksler mellom fortellende scener og ren dekorativ ornamentikk. Det er ganske fantastisk hvor godt de er bevart, bortsett fra at de fleste menneskehodene på kapitelene ble knertet av under revolusjonen i 1789 i likhet med veldig mange skulpturer rundt omkring på franske kirker og klostre.

Lafran Caise

Lafran Caise ligger på en høyde 190 m over havet . Opprinnelig var det en bastide med bymurer omkring som for en stor del ble ødelagt i 1626 av protestanter fra Montauban som angrep og svidde av byen. Før bastiden ble anlagt av Philippe III i 1274, eksisterte det en festning av tre som var bygget av Philippe Auguste 1180-1223 og som bar navnet Fort Fran ais. Den rektangulære bastiden ble delt i fire av to veier som krysset hverandre, og i hver ende av disse finner vi et befestet tårn som skulle beskytte hver av de fire vindebroene. Allikevel ble byen angrepet og brent av engelskmennene i 1352. I våre dager er byen

som ligger 17 km fra Montauban og 16 km fra Moissac en tiltalende by som har trukket til seg mange turister. Her er bademuligheter, muligheter for annen vannsport, to tennisbaner og campingplass. Den eldste sognekirken lå ca. 1 km fra selve landsbyen. Den var viet Saint Pierre og tilhørte Moissac. Den ble brent av kalvinistene på 1500-tallet. Saint-George-kirken ble så sognekirke. Den ble ødelagt i 1562 og gjenoppbygget på 1600-tallet, utvidet i forrige århundre, men var fortsatt for liten, mente menigheten. Arkitekt Brefeil fikk i oppdrag å forandre den, og den rekonstruerte kirken i murstein var ferdig i 1894. Kirken er i neogotisk stil. Den har et femkantet kor og skip med ti traveer. Man har bevart noen statuer fra de eldre kirkene bl. a. Jomfruen med barnet fra 1700-tallet og St. Georg til hest som dreper dragen, en treskulptur fra 1600-tallet. Kirken er åpen for besøk. Et gammelt kapell fra 1000-tallet som også lå under Moissac-klosteret, ble ødelagt under Revolusjonen. Bygningen ble gjenoppbygget sent på 1700-tallet. Fasaden og klokkemuren ble forandret i 1844, og i 1877 ble den forandret igjen av arkitekt Brefeil. Hans restaurerte kirke, Notre-Dame-de Lapeyrouse er unik i området. Den er i romansk-bysantinsk stil. Den består av et skip med en stor kuppel over. Kuppelen hviler på en tambur med 8 vinduer. Tamburen bæres av 4 rundbuede arkader. Kuppelen er belagt med skifer. Det firkantede klokketårnet har en oktogonal avslutning el. krone. Kirken har en treskulptur av Notre Dame (jomfru Maria) som folk reiser til hvert år på pinseaften. Kirken Notre -Dame-de -Lapeyrouse er en harmonisk bygning. Den er regnet som hovedseverdigheten i Lafran Caise. For å bese kirken må man henvende seg til M. og Mme Issanchou i huset ved siden av kirken ca. 2 km fra Lafran Caise på vei mot Lapeyrouse.

La Ville-Dieu-du-Temple

En liten by med 1300 innbyggere som er kjent for å ha blitt grunnlagt av Tempelridderne. Commanderiet gikk etter at Tempelordenen ble oppløst i 1312 over til Johannesridderne som hadde den til 1789. I våre dager er det en kooperativ vinkjeller som har mest interesse. Vinrankene ble introdusert og plantet av romerne. På 1200-tallet ble vinen herfra sendt til Bourdeaux og eksportert til England. Vinen fra La-Ville-Dieu-du-Temple fikk i 1947 utmerkelsen Vin Delimitè de Qualité Superieure (V. D. Q. S.) Man kan kjøpe og smake på vinen i La Cave Cooperative.

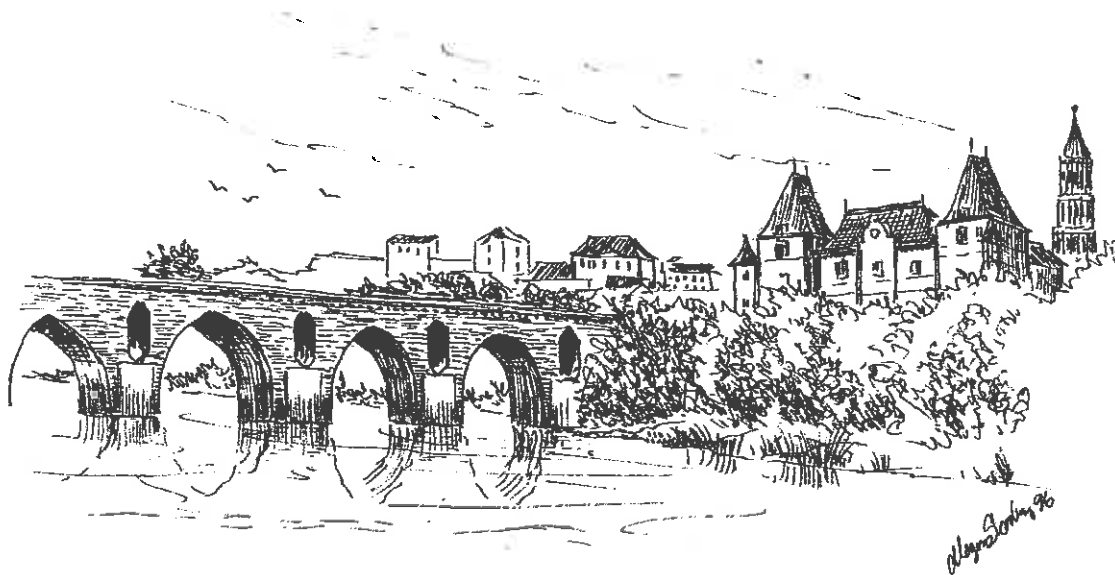

Montauban

Montauban er prefecture i departementet Tarn-et Garonne og hovedstad i nedre Quercy. Det man vet om Montaubans opprinnelse er at den var en by i romersk tid. I 820 ble det bygget et Benediktinerkloster her, Mountauriol. Befolkningen klaget på munkenes utnyttelse av sin „droit de cuissage“, rett til å velge sengekamerat fra lokalbefolkningen, og greven av Toulouse, Alphonse Jourdain tillot befolkningen å bygge en ny by i 1144. Ca. 100 år før bastidene ble Montauban lagt ut i sjakkkruteform rundt en åpen plass. Byen ble styrt av valgte konsuler. Under Katharkorstoget var byen trofast mot Raymond VI av Toulouse, men Simon de Montfort tok byen og overlot den til Inkvisisjonen. Troubadouren Guilhem de Tudele, forfatteren av Canto de la Crozada, slo seg ned her i 1211. Under Religionskrigen forble Montauban protestantisk, og etter Barthelomeusnatten var Montauban, Nimes og La Rochelle protestantiske leire. Ludvig XIII beleiret byen i 86 dager i 1621, men klarte ikke å ta den.

I 1628 falt La Rochelle og Montauban måtte kapitulere. Richelieu inntok byen et år senere og rasserte befestningene. Samme året døde 6000 innbyggere av pest. Sjefen for den katolske motreformasjonen, Bertier, bygget opp igjen katedralen og flere andre kirker. Like før Revolusjonen var Montaubans befolkning like stor som Toulouses. Det var Napolion som skapte departementet Tarn-et-Garonne i 1809. Montauban er fremdeles en livlig by som lever av handel, landbruk og industri. Jean-Auguste-Dominique Ingres er uten tvil Montaubans mest kjente sønn.

Han ble født i 1780. Hans far som selv var kunstner, lærte ham å tegne og spille fiolin. (Hobby på fransk heter „Violon d’Ingres“). Ingres studerte kunst først i Toulouse, så i Paris hvor han var elev hos David i 1797. I 1801 vant han prisen

„Prix de Rome“. Han følte seg misforstått i Frankrike, og dro til Italia hvor han utviklet sin egen malestil, presis, nesten fotografisk. I Italia i 1814 malte han sin berømte Grand Odalisque. Han kom tilbake til Frankrike i 1840 og døde her i 1864. Delacroix var den store romantikeren i Frankrike. Ingres blir ofte karakterisert som mer akademisk.

Pont-Vieux er det beste stedet å starte en rundtur i Montauban. Broen ble bygget mellom 1303 og 1316 av Philippe den vakre. Den går fra Place Antoine Bourdelle hvor krigsminnesmerket fra 1870 står, til plassen foran biskop-palasset som ble bygget på ruinene av en festning som Edward, the Black Prince reiste mellom 1360 og 1369. (The Black Prince var sønn av den engelske kongen som startet 100-årskrigen)

Palasset ble bygget av en arkitekt fra Toulouse, Campmartin og huser bl. a. Ingres-museet

Museet startet i 1843, og fra 1851 gav Ingres mange av sine malerier til museet. Da han døde, testamenterte han mange av sine egne tegninger og malerier og også sin private kunstsamling. To av middelalderpalassets store haller huser de regionale arkeologiske og de historiske samlingene. Det er permanente utstillinger av samtidskunst i første etasje og i Desnoyersalen finner vi verk av skulptøren Desnoyer (1894-1972) som er fra Montauban og var elev av Bourdelle. Desnoyers arbeid er meget påvirket av fauvistene og kubistene. Her er også verk av andre lokale kunstnere. Bourdelle (1861-1929) har 40 skulpturer og 60 akvareller her. I bispesalongen blir det fremført konserter. Salongen er dekorert av Ingres far. Her har også Ingres gitt konserter. Ingres-samlingen opptar hele annen etasje. Maleriene viser tydelig påvirkning av Rafael og Poussin. I et rom finner vi skisser av David og noen av hans elever. Her er også Ingres' viktigste bilder. Ingres' rivaler i den romantiske skolen er også representert bl. a. bilder av Delacroix og Medusaflåten av Gericault. Ingres' violin er også med i samlingen i Ingres-salongen. Museet er åpent fra 10-12 og fra 14-18 hver dag unntatt mandag fra påske til 16. oktober. På den andre siden av Bourdelle-plassen i et palass fra 1600-tallet (Palais de la Cour des Aides) finner vi Brun-museet som delvis er viet prehistorie og delvis naturhistorie.

Kirken Saint-Jacques med sitt åttekantede klokketårn, er fra 1200-tallet. Den er bygget i samme stil som Saint-Sernin i Toulouse.

Kirken ble meget ødelagt under Religionskrigene. Innbyggerne i Montauban er glad i denne kirken fordi den har spilt en stor rolle i byens historie.

Klokketårnet er den eldste delen av kirken. Det er 53 m høyt. Keramikkdekorasjonen over portalen fremstiller Ezechiels profetier etter et maleri av Raphael.

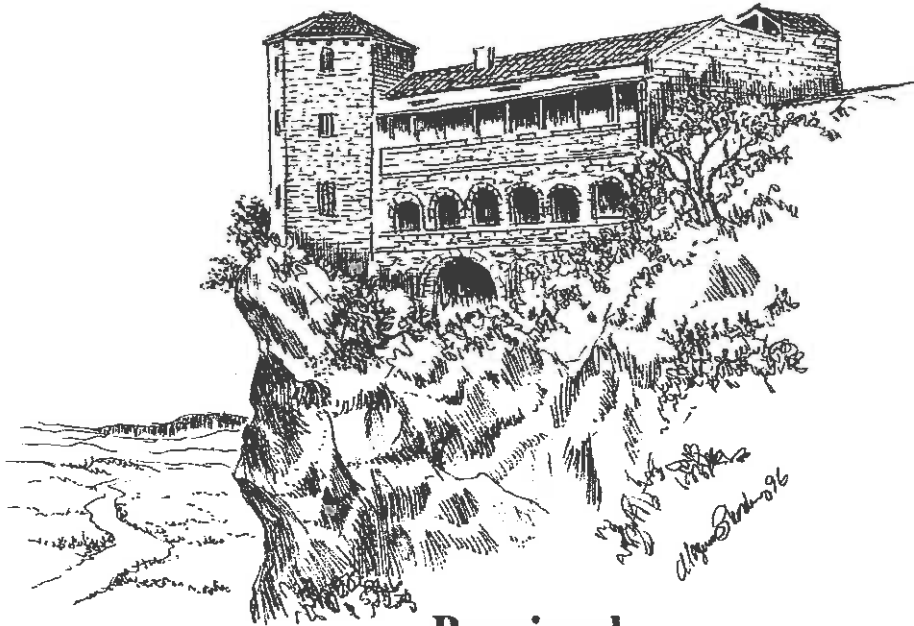
Kirkens gotiske interiør består av et åttekantet kor og et skip med fem ulike traveer hvorav de tre første på hver side har kapeller. Hovedalteret er omgitt av to marmorengler fra 1749. Korstolene utsmykket med arkantusranker er fra 1600-tallet. I nærheten av kirken begynner Rue de la Republique hvor vi finner Hotel du Senechal som har en 1400-talls-portal, en spiraltrapp og et tårn dekorert med vannspyere (gargoyler). Dette huset var det egentlige Palais de la Cour des Aides fra 1600-1700-tallet. I Rue de la Resistance er det mange gamle hus. Place Nationale som en gang var hovedtorget i byen ble ødelagt av brann i 1614 og 1702, er gjenoppbygget i en enhetlig stil. Et galleri med arkader omgir plassen. Over dem er det bygget tretasjes rosa bygninger.

I Rue de Bessieres og Rue d'Elie er det gamle hus fra 12- og 1400-tallet. I Rue de la Comedie i Hotel Dariat bodde Henrik av Navarra og Margot fra 1577-1610. Via Boulevarde Midi Pyrenees kommer man til Maria Himmelfarts-kirken fra 1692. Fasaden er flankert av to tårn. Søylene i peristylet har statuer av evangelistene. I kuppelen over transeptet er en fremstilling av de tre dydene Håp, Tro og Kjærlighet. Montauban har et aktivt kulturliv. Occitanie-festivalen med musikk, sang og spill finner sted hvert år.

I Chambord-parken kan man se den største rosehaven i Frankrike med 100 000 busker med 900 forskjellige sorter.

Fra Montauban til Bruniquel er det to ruter å velge mellom: A. Route Nord og B. Route de Crete. Tar vi den nordre ruten kommer vi forbi Negrepelisse, en bastide som ble mye ødelagt under Religionskrigene. En kjører også forbi Bioule som er berømt for sitt gamle slott fra 1100-tallet, på- og ombygget mange ganger i århundrenes løp. Her er også et gammelt romansk kapell. Slottet er åpent for publikum. Vi kjører videre forbi Montricoux hvor bl. a. Tempelridderne hadde et Commanderie fra 1181 til 1307 da Tempelridderne ble fengslet etter ordre fra Philip le Bel, og bygningene ble gitt til Johannesridderne som installerte seg her i 1322. Før vi tar broen over Aveyron på vei mot Bruniquel, kan vi ta av til venstre 50 m før broen og avlegge en visitt i Magdeleinegrotten. I denne grotten finner vi malerier som er like gamle som dem i Lascaux, fra omkr. 13 -1500 år f. Kr. Grotten er spesielt kjent for sine eksepsjonelle feminine figurer. Den ble oppdaget i 1952 av Henry Bessac. Man kan besøke grotten hver dag i juli, aug. til 15. sept. og i weekends fra 1. juni til 30. sept.

Den andre ruten mot Bruniquel går lenger syd. Vi kjører forbi Manclar-de-Quercy. Denne byen er rik på historie, men fattig på minnesmerker. Men den er blitt en populær ferieby med campingplass, campinghytteutleie og bademuligheter i elven Aveyron.

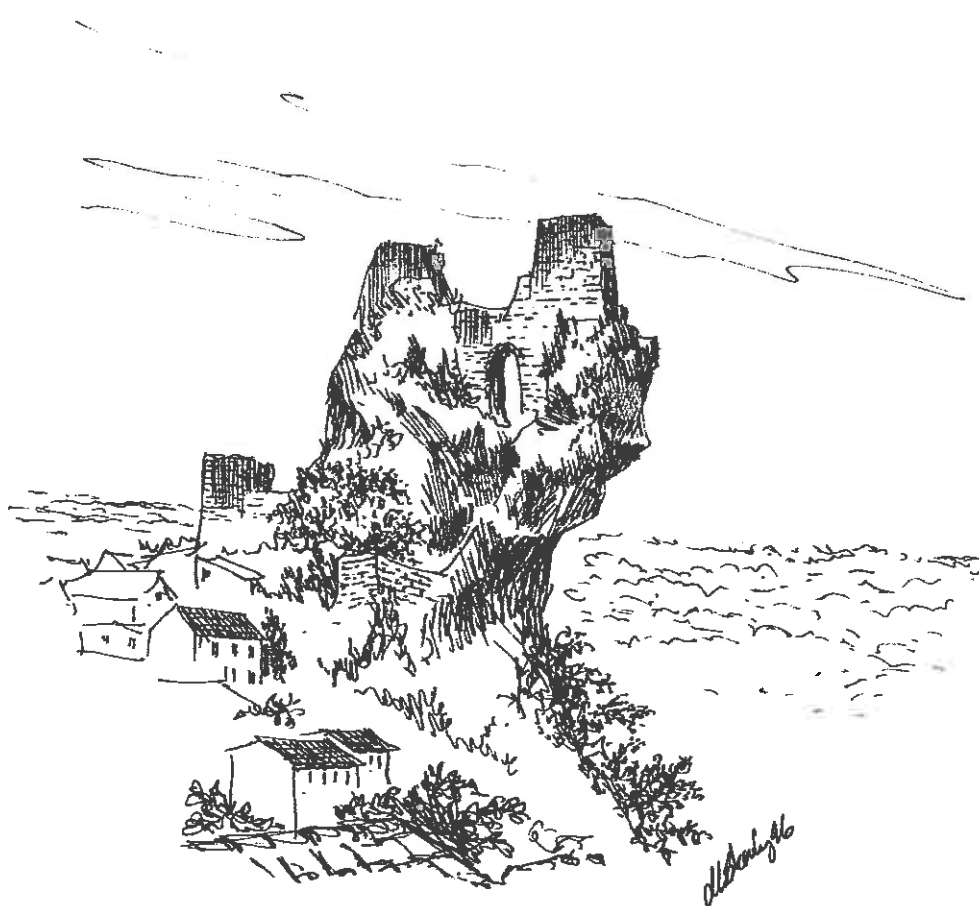
Bruniquel

Middelalderbyen Bruniquel har vært kjent siden tidlig i historien. Med en folkemengde på 1100 ligger den vakkert til på en høyde 130 m over havet. Allerede på 500-tallet, eller på dronning Brunehauts tid ble det i følge legenden bygget et tårn her. I 1083 var lensgodset i hendene på de to visegrevene Armand og Adhemar og i 1224 var det grev Raymond VII av Toulouse som hadde herredømmet. Landsbyen er omgitt av befestede murer og byporter. Den har to slott, le Chateaux Vieux og Chateaux Jeune. Det siste bygget omkring 1485. Under Religionskrigene bodde en katolsk adelsmann i det ene slottet og en protestant i det andre. Begge slottene ble ganske ødelagt. I 1987 kjøpte Bruniquel kommune begge slottene både p. g. a. den vakre beliggenheten og p. g. a. at slottene er viktige historiske monumenter.

Bymurene og slottene. Når man kommer inn byporten ligger det nye slottet til høyre. Slottsporten er fra 1600-tallet og man kommer først inn i den store salen med en kamin fra 1600-tallet og et gammelt kapell med vinduer fra 1300-tallet. I det gamle slottet finner man gallerier i renessansestil. I tårnet til høyre er det rester etter en elegant bolig fra 1200-tallet som ble veldig ødelagt under religionskrigen. Midt i det gamle slottet er det et rektangulært tårn fra 1100-tallet som kalles Brunehaut-tårnet. Slottene er stengt fra november til mars. I april, mai og oktober er de oppe på søndager 10-12. 30 og 14 - 18. I juli, august, september hver dag 10-12. 30 og 14 - 19.

Maria himmelfarts-kirken. Kirken er fra 1309. Den ble ødelagt under religionskrigen, gjenoppbygget i 1649, og restaurert på 1800-tallet. Koret har en halv-sirkelformet apside, og skipet er kantet med kapeller. Åpen om dagen

Landsbyen. I de gamle gatene finner vi hus fra 14 - og 1500-tallet. For noen år siden, valgte Robert Enrico slottet i Bruniquel som setting for filmen hans om den tyske okkupasjonen under siste krig. „Le Vieux Fusil“. (fusil betyr gevær)

Penne-du-Tarne

På slottets grunn har det tidligere vært et romersk Castellum, og senere et slott nevnt på 1000-tallet, som landsbyen bygget sine befestede murer rundt i 1271 men som nå er i ruiner. Av slottsherrene kjenner vi Guillaume de Penne og senere Bernard de Penne som var herre på fortet under katharkorstogene mot Albigeneserne. Slottet ble beleiret mange ganger helt opp til 1600-tallet. Simon de Montfort startet, siden var det engelskmennene i 1361, 1363 og 1366. I 1412 ble slottet angrepet av soldatene til grev Armagnac.

Penne var tro mot kong Ludvik XIII og fikk lide under avgrepene fra Bruniquel og Saint Antonin. Den siste herre til Penne døde i 1850, og i våre dager eksisterer bare festningsvollen og de imponerende ruinene av slottet. For å besøke slottet, må man henvende seg til Syndicat d'Initiative. Fra 1988 har det vært Lyd og Lys-show på Penne-slottet fra 15. juni til 15 sept. onsdag og fredag ved mørkets frembrudd. Henv. Syndicat d'Initiativ i Penne. I den gamle landsbyen finner vi bindingsverkshus og den gamle kirken Sainte Catherine som har et gotisk befestet tårn som på 1500-tallet fikk en ny portal med trekantet fronton.

Vaour

Denne kommunen er hovedstedet i kantonen med sine 310 innbyggere. Den er mest kjent for å ha vært sete for Tempelridderne på 11-og1200-tallet.

Man må ta veien mot Cordes og etter 300 meter vende til høyre, og så snor veien seg oppover mot Commanderi-porten. I 1140 valgte Tempelridderne dette stedet å etablere sitt regionale administrative sete. I våre dager finner vi bare rester etter en hvelvet sal og fundamentet av et borgtårn her. Men stedet ligger 480 m over havet og har en flott utsikt.

På veien til Cordes kan vi kjøre gjennom skogen, La foret de la Gresigne. Faunaen her er rik på hjort, og her drives jakt på råbukk, villsvin og fugl. Floraen er også meget rik og særlig om våren i mars/april kan man finne utallige sorter blomster:fioler, liljekonvall, påskeliljer og mange mange fler. Bergarten her er en jernholdig sandstein med en vakker rød farge.

Videre på vei mot Cordes kan vi også kjøre innom byen Castelnau-de-Montmiral. Det gamle navnet Castellum Novum Montis Mirabilis indikerer byens romerske opprinnelse. I 1222 ble den anlagt som bastide av grev Raymond VII av Toulouse under navnet Castelnau-de-Montmiral. Det ble bygget en 1200 m lang befestet bymur med 6 porter. Fra 1319 var byen et baroni og slottet gikk i 1382 over til Bernard VII greve av Armagnac og fortsatte i denne familiens eie til 1497.

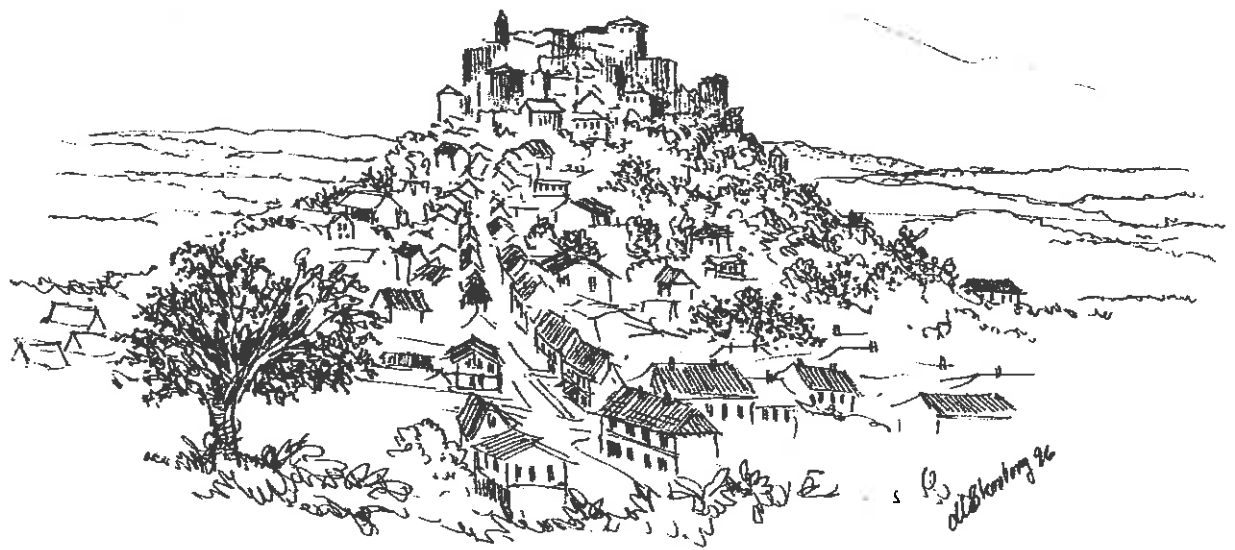
Slottet er borte, men det er interessant å vandre i de rette gatene og nyte utsikten og de gamle bygnigene.

Vieux.

Landsbyen Vieux er kjent helt fra 500-tallet fordi St. Eugène stiftet et av de første klostrene i denne regionen her. Vieux ble et senter for pilgrimer på slutten av 600-tallet p. g. a. gravene til helgnene St. Amarand, Eugène og Carissime. St. Eugène var biskop i Kartago i 481, men katolikkene der ble forfulgt av vandalene, og St. Eugène måtte flykte og kom til Languedoc hvor han kristnet området. Han døde i 505 i Albi. Vieux mistet sin posisjon som religiøst sentrum da gravene ble flyttet til Albi. Kirken St. Eugène fra 1300-tallet har et polygont klokketårn på firkantet base, rosevindu, murmalerier og relikvier fra 1400-tallet. Vieux har også en forhistorisk bautastein (menhir)

Vi kjører forbi Andillac og slottet Cayla fra 1500-tallet og landsbyen Cahuzac-sur-vere med en festning fra 1000-tallet, beleiret og beseiret av Simon de Montfort i 1211. Det var herfra han ødela St. Marcel ved Cordes.

Byen var på kongens side i krigen mot England og sendte en hær mot Penne-slottet i 1384. I 1568 og 1575 angrep protestantene byen og ødela hospitalet. Byen har en kirke som er vigslet til St. Thomas av Canterbury og har rester etter et gammelt slott. Det dyrkes vin her og byen er kjent for sin vin, de Gaillac.

Cordes

Denne lille landsbyen er helt spesiell. Den rager himmelhøyt over omgivelsene og kalles også Cordes sur Ciel. Den var folkerik i middelalderen, men teller nå ikke mer enn 1000 innbyggere. Den befinner seg 25 km fra Albi og 71 km fra Montauban. Dens historie er hele tiden knyttet til byen Toulouse som ikke er mer enn 78 km unna. Egentlig er Cordes en bastide anlagt av av sikkerhetsmessige grunner av Raymond VII greve av Toulouse ved hans tiltredelse i 1222, etter tilintetgjørelsen av en liten landsby, Saint Marcel, under korstoget mot katharerne. Dette korstoget ble ledet av Simon de Montfort, denne landjunkeren fra Ile de France som under dekke av katharkorstogene tilegnet seg atskillige len i Langedoc.

Grev Raymond ville anlegge et sted hvor man kunne være trygg, samtidig som en kunne angripe eller forsvare seg, og han ga privilegier til dem som slo seg ned her. I 1226 etablerte innbyggerne et veveri her. (Gobelin?)

I 1300 telte bastiden 5500 sjeler, den var sete for en erkeprest og folk livnærte seg ved salg av lær og stoffer. Det som imponerer en besøkende idag er selvsagt den majestetiske beliggenheten, men også det som befinner seg innenfor bymurene og byportene, nemlig de gotiske palassene, italiensk-inspirert med spissbuede vinduer og portaler. Fasadene er bygget av sandstein fra Salles ca. 7 km unna, som er spesielt fin og hard, og bygningene med de fine doble vinduene med midtsøyle og trepassbuer er en unik representasjon av den sivile, gotiske middelalderarkitekturen i Frankrike. Denne arkitekturen ble brukt av de mange borgerne som ble rike på handel.

Ettersom Hundreårskrigen varte fra 1337-1453, skulle man tro at disse bygningene ble bygget mellom slutten av 1200-tallet og begynnelsen av 1300-tallet. Men denne krigen som varte så lenge og var så ødeleggende for liv og eiendom, omfattet ikke den albigensiske regionen. Etter Bretigny-traktaten i 1360, hadde aldri albigenserne tilhørt den engelske kronen, og bortsett fra enkelte engelske streiftog, klarte Cordes seg godt i denne perioden, og de vakre gotiske bygningene ble bygget på 1300 og 1400-tallet. Under Religionskrigene var Cordes svært knyttet til katolisismen, og opplevde bare en episode provosert frem av den protestantiske kapteinen Peyrole fra Bruniquel som angrep byen i 1574. Den største fienden for Cordes var pesten som raste over Europa i 1348, og da denne svøpen slo til igjen i 1563 og 1629, bestemte de hårdt prøvede innbyggerne høytidelig å alltid holde ved like og restaurere kapellet Saint-Crucifix. Den 31. oktober ble det bestemt at man skulle lage en prosesjon til minne om dette hvert år. Innbyggertallet sank etter hvert. I 1700 og 1709 var det uår og de fattigste frøs ihjel eller døde av sult. Folketallet gikk også tilbake p. g. a. at tilvirkningen av stoffer gikk drastisk tilbake. I våre dager er Cordes med alle sine kulturminner blitt et prestisjetungt turistmål. Man kan komme inn i byen både fra øst og vest, men vestsiden er nok den greieste. Her kan man parkere bilen like ved Porte des Ormeaux og gå videre herfra. Til venstre ligger sognekirken Saint-Michel. Tar vi hovedgaten rett østover, kommer vi forbi noen av de flotte gotiske fasadene fra 1300-tallet, forbi la Halle med brønnen og frem til utsiktspunktet la Bride. La Halle er fra 1276 og ligger på en firkantet plass midt i bastiden, og har vært sentrum for handelen med korn, skinn og stoffer i alle år. Ved en av søylene som bærer taket av hallen, er det et jernkors fra 1500-tallet.

Brønnen som ligger her er 100 m dyp og i følge legenden ble tre representanter for Inkvisisjonen kastet ned i brønnen i 1233. Da katharbevegelsen var betvunget av kirken og alt roet seg ned, ikke minst ved Alphonse de Poitiers kloke styre, vokste byen i rikdom. Ved slutten av 1200-tallet ble Saint-Michel kirken bygget, og utover 1300-tallet ble de vakre bygningene med den flotte skulpturale utsmykningen i sandstein bygget av borgerne som nå var blitt ganske rike på handelen med huder og tekstiler. Den primitive sognekirken, Notre Dame, ble bygget utenfor bastidens murer i vest i tilknytning til kirkegården. Den raske velstandsveksten i byen gjorde sitt til at man i 1263 begynte å bygge en større og flottere kirke innenfor bymurene, Saint-Michel. Den ble ferdig i 1287. Skipet må ha vært defekt for det ble ødelagt knappe hundre år etter. Man bestemte da i 1345 å utvide kirken og rekonstruere klokketårnet. Det nye skipet varte ikke lenger enn det første, og i 1455 besluttet man å rive det gamle og bygge et større skip. Biskopen i Albi la grunnstenen 3. mars 1460. Kapellene var ferdige i 1467 og skipet i 1485. Kirkens inventar er relativt ordinært. Den første sogne-

kirken, Notre Dame, ble stadig restaurert, men under Revolusjonen ble den ødelagt, og er nå nærmest en ruin med rester av en vindeltrapp.

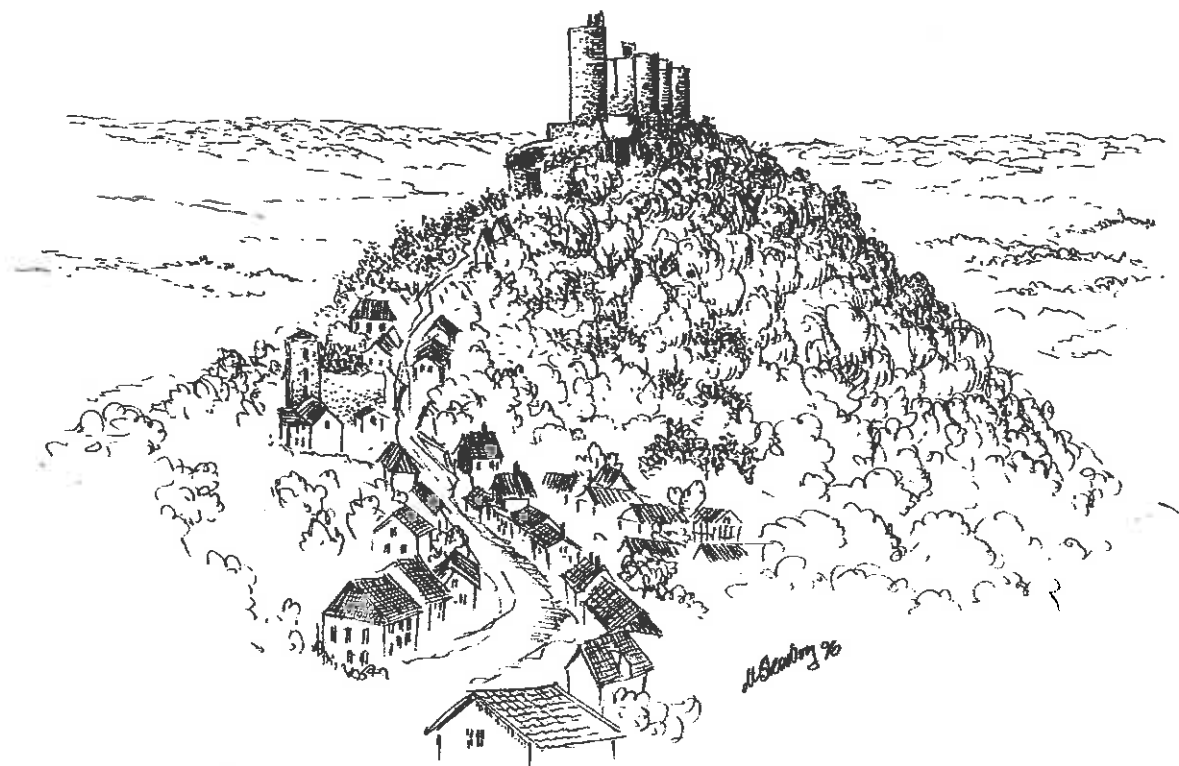
Kapell Saint-Crusifix ligger utenfor bymurene på stedet der det i følge tradisjonen lå et lite oratorium. Det er ikke eldre enn fra slutten av 1400-tallet. Bygningen var nærmest en ruin under den store pesten i 1629-32 da innbyggerne tok det hellige løftet at kapellet skulle restaureres.

Kapellet er 20 m langt og har to inngangsdører i den første av bygningens to traveer. Småkapeller er plassert i forlengelsen av koret og i begge transeptarmene. Kirkens indre utsmykning er svært velholdt og kirkens proposjoner er vakre. Kapellets hvelv ble malt på 1800-tallet og minner om Albikatedralens. I østenden av hovedgaten finner vi Charles-Portal museet i Porte de Rous. Museet tilhører selskapet Cordes' Venner som ble stiftet i 1904. Det gir et meget godt bilde av byen Cordes og dens historie. Museet er åpent i juli og august fra 14-18 hver dag. I april, mai, juni, september og oktober, er museet åpent fra 14-17 på søn-og helligdager. I nabohuset, Maison du Grand Fauconnier kan man se utstilt verkene til Yves Brayer som kunstneren selv testamenterte til byen i 1960. Yves Brayer er en kjent fransk kunstner født i Versailles i 1907. Han begynte å male i ung alder. Han er medlem av Academie des Beaux Arts og ærespresident i Salon d'Automne i Paris. Selv om han bodde i Paris, var han alltid i Cordes en gang i året. Han har dekorert la Capelette nederst i hovedgaten. I Maison du Grand Fauconnier er også rådhus og turistkontor. Bygningen er fra begynnelsen av 1300-tallet og en av de vakre bygningene i gotisk stil. I nærheten av la Halle er det en meget interessant og flott stein-og mineralutstilling. Like nedenfor finner vi en forretning som selger vevede billedtepper, gobeliner og broderte puter i gammel stil. Muligens kopier av det som en gang var Cordes' spesialitet. Ellers er det mange kunstnere og kunsthåndverkere i Cordes.

Najac

På 1000-tallet tilhørte lensgodset i Najac familien Gaultier de Savignac. I 1096 ble det overtatt av Raymond IV greve av Toulouse som overlot ansvaret til sønnen Bertrand mens han selv var engasjert i det første korstoget.

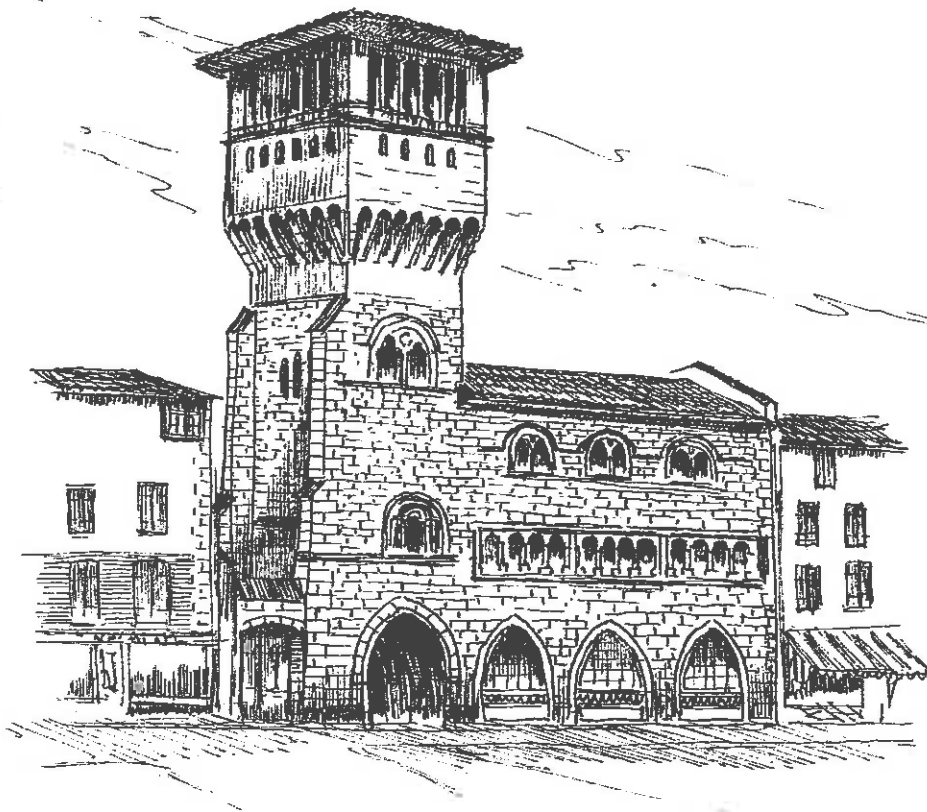
Da Ludvik VII skilte seg fra sin kone Aliénor d'Aquitaine og hun giftet seg med Henry Plantagenet som noen år etter ble konge av England, ble Najac engelsk besittelse. I 1185 fant det vistnok sted et møte mellom den fremtidige Richard Løvehjerte og Alfonse II av Aragon hvor de avtalte en allianse mot Raymond V greve av Toulouse. Men på grunn av giftermålet i 1196 mellom Raymond VI og Jeanne, datter av Henry II av England, kom Najac tilbake til greven av Toulouse. Under korstoget mot Albigenserne(katharene) i 1213 etter Raymond VI og Pierre II av Aragons nederlag, okkuperte korsfarerne Najac.

Den kongelige festningen i Najac. Slottet er plassert på toppen av en gneisklippe. Det er bygget i trapesform, 36 m langt og 24 m mot vest og 19 m mot øst. Det er bygget i flere epoker. Den eldste deler er fra 1100-tallet. På 1200-tallet under Alfonse de Poitier ble forsvarsverkene utvidet. Slottet kan besøkes: 1. april-30. sept. fra kl. 10-12 og fra 14. 30 - 17. 00. I oktober bare om søndagene.

Saint-Jean kirken i Najac. Denne kirken ble oppført etter ordre av inkvisisjonsribunalet under Guilhem Bernards ledelse. i 1258, men ble ikke vigslet før i 1363. Det som karakteriserer kirken er dens enkelhet og dens beliggenhet på kanten av en klippe. Stilen er gotisk. Kirken har et rektangulært skip med fire traveer, mektige støttepilarer, et heksagonalt klokketårn med firkantet base og et nydelig rosevindu hvor lyset strømmer inn. Ved hovedalteret er en Kristusfremstilling med Maria, Peter og Paulus fra 1565. Kirken har også et forgylt sølvkors som brukes til prosesjoner, og et spesielt smijernsarbeid fra 1300-tallet.

Landsbyen Najac. Man blir imponert over beliggenheten og over de gamle husene i landsbyen, enkelte fra 1500-tallet. I Rue de Bourguet kan man beundre en stor fontene fra 1344, La Fontaine de Consuls. Bassenget er laget av en granittblokk og er 12-kantet. Man kan vandre i de idylliske gatene, se på byporten, markedspllassen med buegangene fra 1200-tallet og besøke slottet og kirken.

Saint-Antonin-Noble-Val

Byen ligger vakkert til der elvene Aveyron og Bonette møtes, med kritt fjellet Roc d'Anglar i bakgrunnen. Byen het egentlig Condate før innføringen av kristendommen, men tok da navnet til Saint Antonin som evangeliserte regionen. Han var egentlig fra Pamier hvor han led martyrdøden. Men Saint Antonin kom tilbake til byen som han hadde lovet. Hans jordiske levninger ble kastet i elven Ariège, men ble reddet av engler og plassert i en båt trukket av to hvite ørner. Båten seilte over i Garonne og Tarn og inn i Aveyron, og der hvor Bonette og Aveyron møtes ble han i følge legenden satt i land omgitt av en lysende glorie.

Her ble det bygget en kirke og hans jordiske levninger ble lagt i et relikvieskrin i kirken. Det ble også bygget et benediktinerkloster her. Etter at Simon de Montfort inntok og rasserte byen i 1212 på jakt etter katharerne, hadde byen en god periode. Saint-Antonin ble et handelssenter med fabrikasjon og salg av stoffer og skinn. Engelskmennene okkuperte byen i 1352, men den totale ødeleggelsen skjedde under Religionskrigene. Omkring 1570 ble både klosteret og kirken med relikvieskrinet som inneholdt Saint-Antonins jordiske rester ble plyndret og ødelagt av kalvinistene.

I 1622 tok Saint-Antonin Rohans parti mot Ludvik XIII. Det fikk katastrofale følger for klosteret og kirken. Ludvik XIII beleiret byen i 15 dager og sto for den totale ødeleggelsen av klosteret og kirken. Kirken ble ikke bygget opp igjen før 1872 i nygotisk stil, med et åttekantet kor, transept og skip med fem traveer. På tympanonfeltet over portalen er helgenens mirakuløse gjenkomst representert. Klokketårnet avsluttes med et oktagonalt spir.

Det gamle Genovefains-klosteret og andre gamle bygninger i Saint-Antonin.
Den franske Genovefains-menigheten ble stiftet i 1624 av kardinal Rochefoucauld etter pavelig ordre. Den skulle hindre misbruk i visse religiøse ordner. Konventet ble satt opp i 1751 i Saint Antonin. Kapitlet ble oppløst i 1790, men eiendommen ble ikke solgt. Etter hvert har den kommunale administrasjon flyttet inn og fra 1971 har bygningen vært rådhus og turistkontor. En annen bemerkelsesverdig bygning i Saint-Antonin ble bygget i 1125 for greve Archambaud. Det ble Konsulenes hus i 1362, og var lenge rådhus. Dette monumentet er regnet for å være den eldste sivile bygning i romansk stil i Syd-Frankrike. Viollet-le-Duc restaurerte vakttårnet i forrige århundre. Bygningen for øvrig består av en underetasje med store arkader, i andre etasje er vinduene innrammet av sylindriske kolonner . I tredje etasje er vinduene bygget om i gotisk stil. På Place de la Halle befinner det seg et kors som stammer fra den gamle kirkegården til klosteret. På den ene siden av korset ser vi den korsfestede Kristus mellom Jomfru Maria og Johannes. På den andre siden ser man Jomfruen og barnet mellom to helgner. Den ene er Saint Eloi, gullsmedenes helgen og den andre er Saint Antonin. La Maison du Roi, ble gitt til Ludvik den hellige som også er skytshelgen for byen. Fasaden er fredet. Den har vinduer fra 1200-tallet med skulpterte hoder. La Maison Bromet og flere andre hus fra 1400-tallet ligger omkring Place de la Halle . Museet er i Konsulenes hus, Place de la Halle. Her finner vi mange interessante ting fra omegnen og fra Grotte du Bosc. Her er også en insektsutstilling(entomologisk).

La Grotte du Bosc.

3 km fra Saint-Antonin ligger Grotte du Bosc. Frankrike er grottenes land. Denne er en av 66. Temperaturen i grotten er 14 grader. Den guidede turen inn i grotten tar ca. 35-40 min. I resepsjonshallen utenfor grotten er det utstilt mineraler og fossiler.

Omkring området er det en park hvor man kan spise medbragt mat (picknic).

Grotten er oppe fra påske til 30 sept. på søn og helligdager fra 14-18.

Andre ekskursjoner fra Saint-Antonin. Dersom været tillater det (ikke tåke), bør man ta en tur fra Saint-Antonin til det bratte kritt holdige fjellet Roc d'Anglars syd for byen. Derfra har man flott utsikt utover området.

I Bônedalen litt nord for Saint-Antonin finner vi Chateau de Cas, som har en lang historie. I 1254 ble en del av slottet gitt til Tempelridderne, og da Philippe IV oppløste ordenen i 1307, ble ridderne på Cas fengslet og torturert . Kong Philippe trodde at det fantes en skatt fra Palestina gjemt i sarkofagen til stormester Beaujeu på slottet . Men kongen lette lenge uten å finne noe. Etter Tempelridderne var det Johannesridderne som overtok eiendommen.

I 1353 ble Saint-Antonin tatt av engelskmennene, og ridderne på slottet Cas overga seg uten kamp fordi det manglet både folk og våpen. Men slottet fikk allikevel store skader. Slottet er åpent for publikum fra 10 - 19 lørdag og søndag i juli og august. Ellers etter avtale , unntatt mandag.

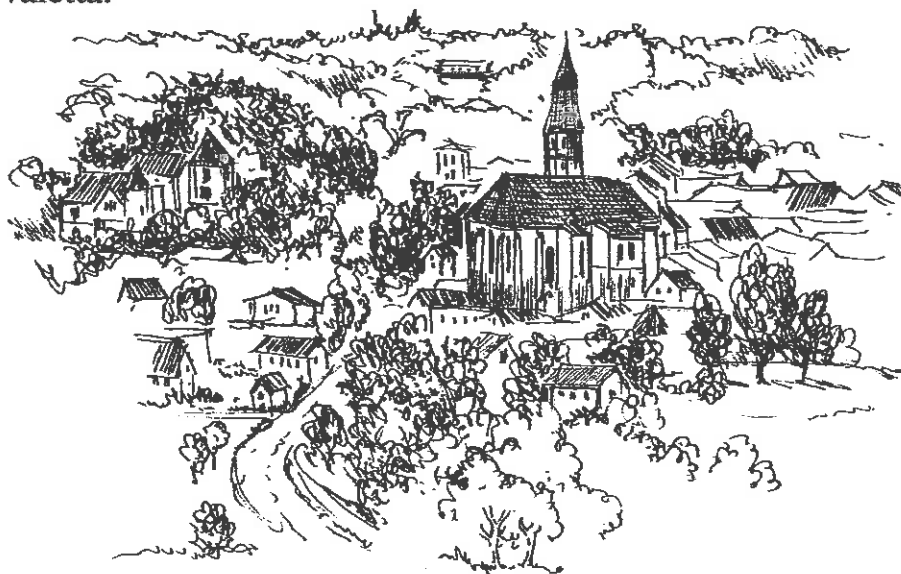
Klosteret Beaulieu-en-Rouergue.

Hvis vi fortsetter fra slottet Cas forbi Mordagne og Espinas kommer vi til klosteret Beaulieu. Anlagt i 1144, slitt av tidens tann og forsøkt ødelagt av forskjellige krigshandlinger i århundrenes løp, ble klosteret i 1959 overtatt av M. og Mme Brache som har stått for restaureringen av eiendommen. Fra 1970 ble klosteret Senter for Samtidskunst. Det er mulig å besøke klosteret fra Påskedag til 30. september fra kl. 10-12 og 14-18 hver dag unntatt tirsdag. Entre. Utstillingene er åpne på samme tidspunkt fra 15. juni til 15. september.

Parisot

Parisot er en gammel landsby som ligger på en høyde. Navnet har byen fått etter en romersk general som het Paris. Byen ligger ved hovedveien mellom Montauban og Villefranche-de-Rouergue.

Fra landsbyen er det vid utsikt over omgivelsene. I landsbyen finner vi kirken Saint-Andrèol er fra 1380 og slottet Lastorguie fra begynnelsen av 1500-tallet. Utenfor landsbyen ligger Labro-slottet som var Jean Parisot de la Valettes fødested. Han var Johannesridderens stormester i 1550 og har gitt navnet til Maltas hovedstad, Valetta.

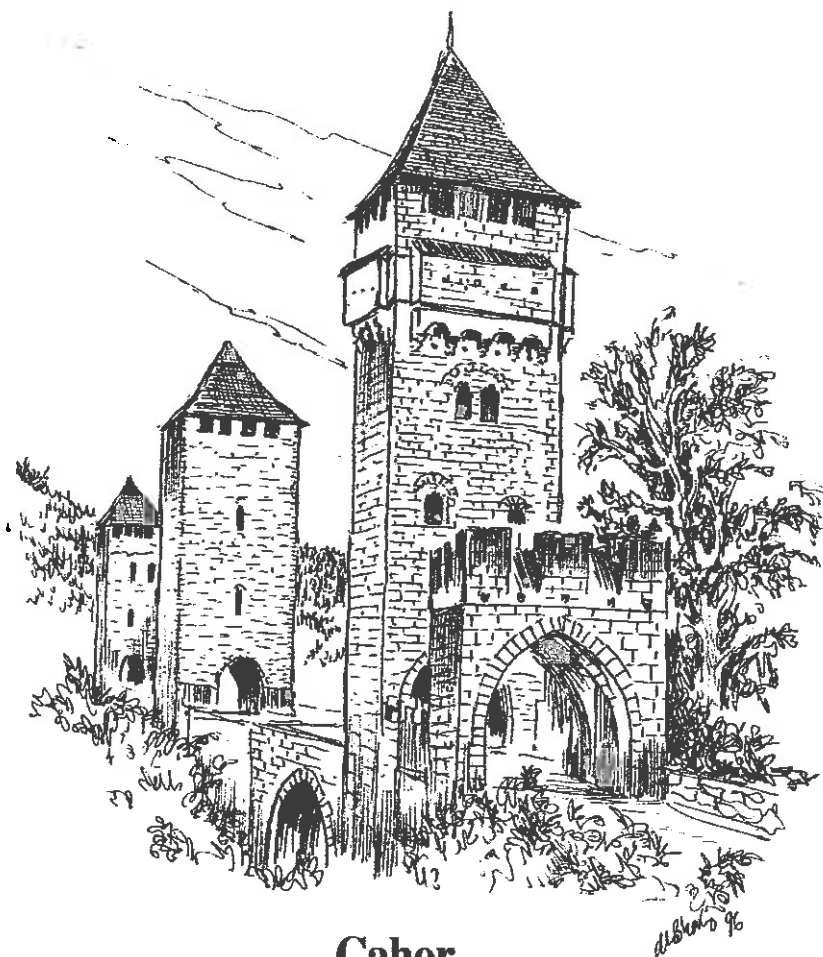

Caylus.

Byen Caylus ligger også ved hovedveien mellom Montauban og Villefranche-de-Rouergue. Det er både en historisk og pittoresk by. Navnet Caylus er navnet

på et gammelt slott, Castellucium. Byen Caylus er nevnt i 1176 i forbindelse med Raymond V greve av Toulouse.

Byen ble tatt av Simon de Montfort i 1212 under Katharkorstogene. Under religionskrigen ble 200 drept på en dag av kalvinistene i 1562. Kirken St. Johannes-døperen ble oppført på 1100-tallet, utvidet i 1370 og senere i 1533. Kirken er spesiell og verd et besøk. En finner også mange gamle interessante hus i byen. Det merkeligste er kanskje La Maison de Loups i Rue Droite med 4 skulpterte dyr på fasaden . I denne gaten finner vi også la Halle og markedet. I Rue de l'Iffernet finnes også mange vakre bygninger fra 14- og 1500-tallet og hospitalet Saint Jaques de Caylus som har eksistert fra 1287.

Cahor

Cahor er hovedstad i Quercy-området og har 22 000 innbyggere.

Byen lever av handel og vindyrking som man har drevet med siden antikken. Vinen var godt kjent og skattet i England i middelalderen, og også i Tsar-Russland. Peter den store foretrakk Cahor-vinen, og fremdeles er det en vingård i Azerbaijan som bærer navnet Cahor. Denne rødvinen passer godt til kjøtt, vilt og ost. Byens historie går tilbake til romertiden da den var en viktig gallo-romersk by. Det finnes rester av aquadukt, villaer, templer, bad og teater for 1000 tilskuere. Av badet er bare Arc de Diane igjen. Mot slutten av romertiden

ble innbyggerne omvendt til kristendommen av helgnene St. Genulfe og St. Ambroise. I 472 ble byen invadert av vestgoterne og rasert i 574. I 650 ble det bygget murer og befestning rundt byen, og den første katedralen, St. Didier, ble bygget. I 1119 ble en ny katedral bygget på ruinene av den første. Cahor var på den tiden en av de største byene i Frankrike med 40 000 innbyggere og 9 landsbyer rundt. Cahor var først og fremst en handelsby som drev handel med hele Europa og med Østen, og den var det viktigste banksenteret i Frankrike. Her ble det lånt ut penger til konger, paver, adelsmenn og kjøpmenn. I mange år var navnet Cahor synonymt med pengeutlåner. Dante skrev i Divina Comedia at barna fra Gomorrah og Cahor kom til helvete. I 1316 ble Jaques Dueze, sønn av en rik bankier i Cahor pave Johannes.

I hans pavetid var det mye stridigheter mellom han og antipaven i Avignon. Han hadde også ansvar for fornyelse av byen. som han engasjerte italienske arkitekter til. I 1332 startet han universitet i byen. Det var det viktigste universitet i hele sydvest-Europa til det ble lukket i 1751. Under hundreårskrigen ble byen rustet til å motstå angrep. Bl. a. stammer festningsverkene på Valentreb-roen fra denne tiden . Religionskrigene ødela mye i dette området. Blant annet fordi Cahor var katolsk, mens Montauban var protestantisk. Hugenottene i Cahor ble massakrert i 1560. I 1580 angrep Henrik av Navarra Cahor og byen ble svært ødelagt før de kapitulerte. Ennå på 1700-tallet vokste byen, men har siden mistet mye av sin posisjon.

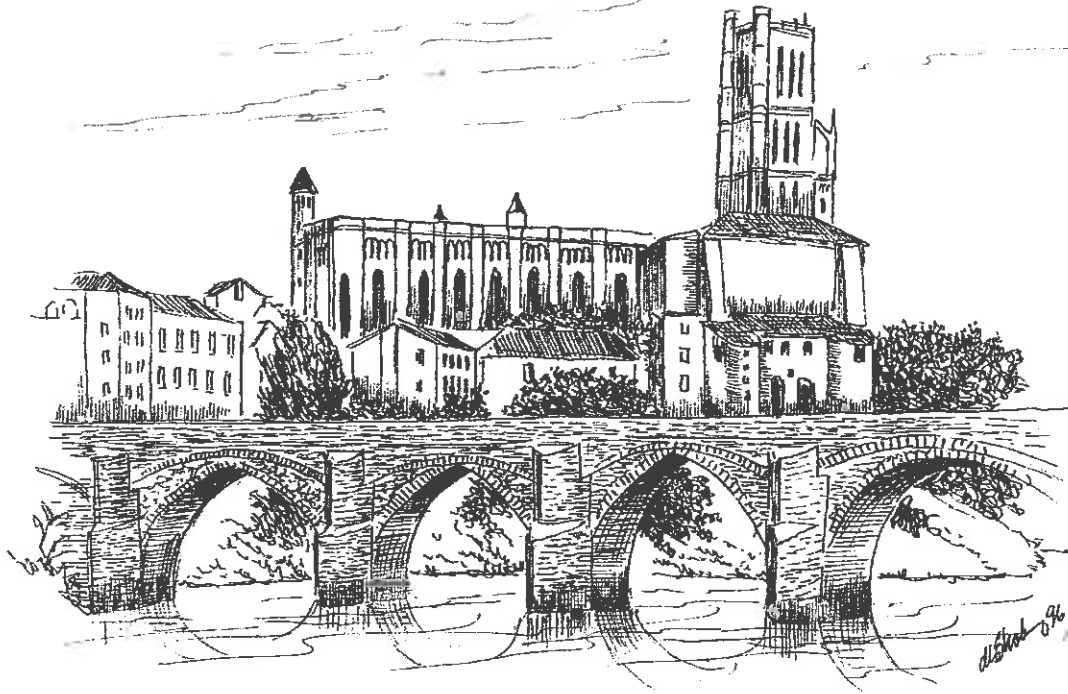
Mange kjente menn er født i Cahor, blant andre Clement Marot (1495-1544)poet som skrev vovede vers, kom i fengsel og måtte til slutt flykte til utlandet.

Leon Gambetta(1838-1882)som var motstander av Napoleon III og var med på å etablere Frankrike som republikk i 1870. Cahor er delt i to av Boulevard Gambetta. Den eldste delen av byen ligger ned mot elven Lot. Katedralen St. Etienne ble bygget på 1000-tallet på ruinene av en 600-talls kirke. St. Etienne er en arkitektonisk perle av en streng, befestet kirke. Den ble innviet i 1119 av pave Calixtus II. Fasaden ble bygget mellom 1316 og 1324. Over nartex er et klokketårn med to spir og 6 smale vinduer. Over den trippelbuede portalen er et galleri og et rosevindu. Kirken har ikke transept. Skipet er 20 m bredt og 44 m langt. To store kupler i bysantinsk stil hviler på 6 sterke pilarer. Bare Hagia Sofia i Istambul har et større skip. En av kuplene er dekorert med 1300-tallsfresker som representerer byggingen av kirken og 8 sittende profeter. Apsiden i gotisk stil over romanske rester har 8 søyler med skulpterte kapiteler. Kapellene på sidene er dekorert med skulpturer. Notre-dame-kapellet fra 1484 som ble innviet av biskop Antoine d'Alamand er regnet for det første stedet der blomsterdekorasjoner og flammende soler opptrer. Det er en dekorativ utsmykning av hus og vinduskarmer o. l. som ble moderne i Cahor i de første tiår på 1500-tallet, og som spredte seg utover til nabobyene. (Slike flammende

soler finner vi også på kirkeruinen og på tårnet ved svømmebassenget på Monbrison)

I koret er det mange vakre glassmalerier. Kirken har mange sarkofager og et verdifullt relikvie, et klede som har dekket Kristi hode. En gave fra Karl den store. Den opprinnelige portalen i vest fra 1135 ble flyttet til den nordre fasaden på 1200-tallet. Portalen er buet med et spesielt tympanonfelt med utsmykning som minner om portalen i Moissac. Stilen er noe mellom romansk og gotisk. Temaet er Kristi himmelfart. Jesus er fremstilt med høyre hånd i velsignelsesgest og venstre på bibelen. Han er flankert av to engler som synes å forklare underet for disiplene som står rundt Maria. Til venstre utenfor gruppen står en annen figur i klær fra en annen tid. Muligens kunstnerens „signatur“ eller donoren. Hovedbuen er dekorert med merkelig tynne figurer som står ansikt til ansikt. De illustrerer jaktscener og kampen mellom det gode og det onde. Fra koret leder en dør ut til klosteromgangen i gotisk flamboyant stil fra 1504 Her ser vi også profane utsmykninger som representerer fylliker, musikanter og arkitekten i arbeid. Kapellet på østsiden av klosteromgangen, St. Gausbert, har hvelv dekorert med italienske renessansemalerier. Veggene har fresker fra 1400-tallet som representerer Dommens dag. Kapellet er også et museum for sakral kunst med presteklær og biskoppportretter. Markedsplassen foran katedralen var byens hjerte med 1400-talls bispe-palass midt imot kirken. Syd for kirken finnes vakre gamle renessansehus. Nord for katedralen er det pittoreske Quartier des Soubirous. Her er College Pelegry fra 1368 for fattige studenter. Det ble tatt opp 13 hvert år. Ellers er Valantre-broen Cahors stolthet. Det er den mest kjente gotiske broen i Europa. Den ble påbegynt i 1308. Man kan komme inni det mitterste tårnet, Tour du Diable. Arkitekten som bygget broen inngikk en pakt med djevelen for å få fortgang på arbeidet, men han angret og ville prøve å oppheve pakt. Djevelen hevnet seg ved å rive ut en av hjørnesteinene og sverget på at intet menneske ville klare å sette den på plass. Stenen falt faktisk ut hver gang noen prøvde å sette den inn. Men da broen ble restaurert i 1879 av Viollet-du-Duc, laget man en sten med en djevleskulptur på , og den har sittet der siden.

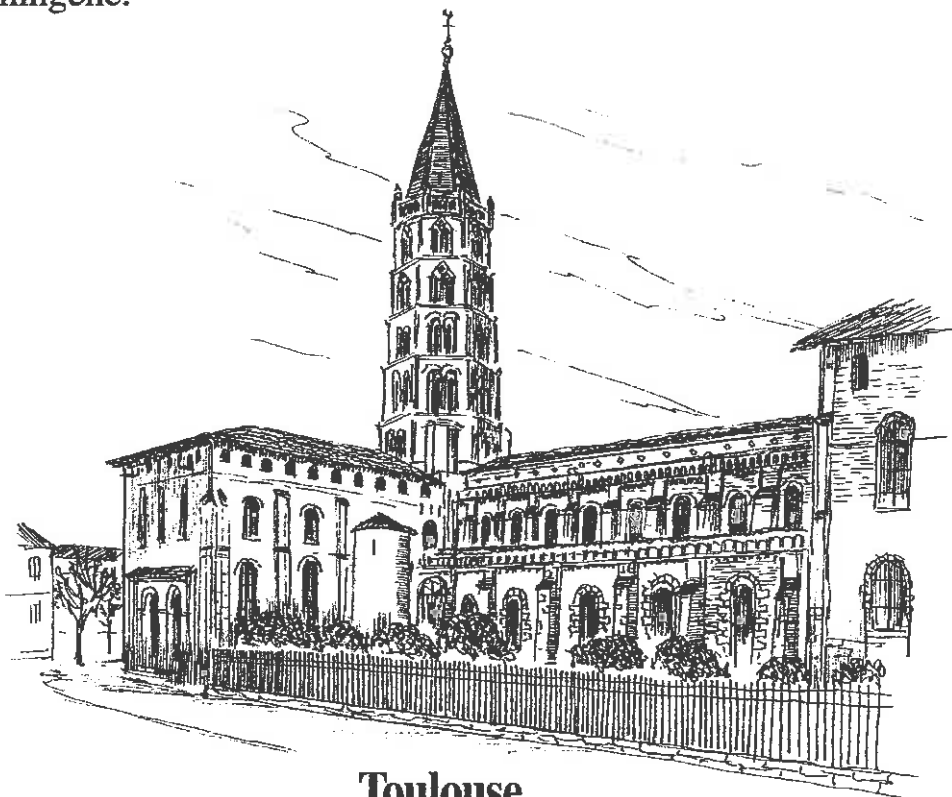
Albi

Byen har 50 000 innbyggere. Den ligger ved elven Tarn og skiller seg fra de fleste andre byer i Frankrike ved at husene er oppført i mursten. Broene, katedralen og biskop-palasset er også laget av den spesielle rosa murstenen som er laget av leire fra elven. Navnet Albi vil alltid her i Syd-Frankrike være knyttet til katharkorstoget og albigeneserne. På 11-1200-tallet gikk det en vekkelsesbølge over Syd-Frankrike. Man begynte å lure på om det var nok å følge kirkens påbud om messe og skriftemål.

Man sammenlignet kirkens enorme rikdommer med Jesus og disiplenes enkle livsførsel. Det oppstod et krav om apostolisk fattigdom og arbeid i evangeliets tjeneste. Oppflammet av de nye ideene, dro mange mennesker ut på landsbygden for å forkynne Kristi lære, den sanne kristendom, og de tok avstand fra den hierarkiske katolske kirken. På 1200-tallet ble bevegelsens tilhengere kalt albigenesere etter byen Albi. Bevegelsen vokste og ble en fare for kirken. Albigeneserne eller Katharene ble bannlyst og forfulgt av inkvisisjonen. Katharkorstoget varte fra 1208 til 1229. Da var de fleste drept eller truet til å gå fra sin tro. Ti år senere 16. mars 1240, ble det satt et grusomt punktum for de siste katharene som holdt stand i borgen Montsegur. Etter en lang beleiring, ble de siste 200 massakrert og brent på bål da de ikke ville avsverge sin tro. St. Cecilia-katedralen i Albi ble påbegynt i 1282 samtidig med biskop-palasset, Palace Berbie. Etter all uroen innen kirken var det kanskje naturlig at biskopen ga kirken et festningslignende utseende. Det elegante inngangspartiet med baldakin på sydveggen ble bygget i 1520 i flamboyant gotisk stil. Kirken har et enormt skip med sidekapeller i sydfransk gotisk stil. Korskillevæggen, en av de få som har overlevd, er fantastisk utsmykket.

På 14 -og 1500-tallet var det vanlig med en slik skillevegg mellom presteskapet som satt på korstolene i koret og folket som befant seg i skipet. Denne korskilleveggen er fra 1485 og er utført med praktfulle detaljer i bue, . gavler, søyler og arkader, og den er utført i hvit kalkstein. Figurene er i typisk gotisk stil. Figurer fra det gamle testamentet er utenpå, og figurer fra det nye testamentet på siden av koret. Innenfor korskilleveggen er det 66 korstoler i to rader. Hvelvet er malt i 1509 av en kunstner fra Bologne. Murmalingen fremstiller Dommens dag, et mesterverk fra slutten av 1400-tallet. Maleriet ble dessverre noe ødelagt av det store nye orgleet på 1700-tallet. Øverst ser vi det Himmelske riket med apostlene til venstre med gullglorier.

Under ser vi helgnene og de utvalgte med livets bok åpen, og nederst de fordømte som blir straffet for sine synder. I det tidligere biskop-palasset finner vi Toulouse-Lautrec- museet, med bildene hans fra Paris-dekadensen på slutten av 1800 tallet. Herfra kan vi vandre rundt i den gamle bydelen og studere de gamle bygningene.

Toulouse

Det var romerne som grunnla byen og kalte den for Tolosa.

Toulouse var engang hovedstad i det vestgotiske riket fra 419 - 507. Fra 800-1200-tallet var Toulouse en rik og mektig by under Raymond dynastiet. Dette hoffet var regnet som et av de rikeste og mest kultiverte i Europa. Den albignisiske krisen på 1200-tallet satte dessverre en stopper for dette dynastiet. Den ga nemlig den franske kongen en sjanse til å skyve sine grenser syddover inn i Languedoc . I 1323 ble Europas eldste litterære selskap dannet i Toulouse

for å arbeide for språket i Syd-Frankrike. (Langue d'Oc)Toulouse var i tidlig Middelalder en av Frankrikes viktigste sentra for kultur og kunst. I dag er det lite igjen fra denne perioden bortsett fra St. Sernin- kirken og de romanske skulpturene i Augustinermuseet og Saint-Jaques-hospitalet ved bredden av Garonne. Bygningene fra middelalderen ble ikke oppført i stein fordi det ikke fantes steinmateriale i nærheten. Men leiren fra Garonnes bredder egnet seg utmerket til å produsere murstein, og den rosa mursteinen har blitt Toulouse's varemerke. St. Sernin ble bygget til ære for den galliske martyren St. Sernin. I første byggefasen 1080-1118 ble det brukt en blanding av stein og murstein. I neste fase ble det bare brukt murstein. St. Sernin var en av de mange store femskipede pilgrimskirkene på veien mot Santiago de Compostela. De ble bygget så store for å gi plass til pilgrimsskarene. Pilgrimene la igjen mange penger, og det var ved hjelp av de store pilgrimskirkene at middelalderens pavekirke konsoliderte sin verdslige makt slik at de bl. a. kunne gjenerobre Spania fra maurerne, og organisere korstogene mot katharkjetterne. St. Sernins oktagonale klokketårn er karakteristisk for området. Tårnet er i 5 etasjer med tvillingbuer i murstein, i de to øverste etasjene er tvillingbuene kronet med pedimenter. Kirkens plan er ekstremt regelmessig. Hver av de to sideskipene er akkurat halvparten så brede som midtskipet. Taket i hovedskipet er et halvsirkelformet tønnehvelv, mens sideskipene har krysshvelv. Kirken har ambulatorium slik at pilegrimene kunne gå rundt alteret uten å forstyrre. Transeptet er treskipet med 4 kapeller mot øst, rundt apsiden er det 5 radiære kapeller med apsidal avslutning. I ambulatoriet i St. Sernin finner vi en fremstilling av Kristus i majestet i en mandorla. Fremstillingen er inspirert av metallarbeider. Rundt Kristusfiguren ser vi de 4 evangelist-symbolene.

Jakobinerkirken. Denne kirken ble bygget tidlig på 1200-tallet av St. Dominic som tilhørte en munkeorden tilknyttet fransiskanerne. St. Domonic var kjent som en dyktig og velskolert teolog som tok på seg oppgaven å overbevise katharene og spre det sanne budskap. Kirken ble bygget i gotisk stil, rektangulær. Den ble påbygget flere ganger i løpet av 1200-tallet. Det ribbehvelvede taket ble bygget i 1292 og foregriper sengotikkens hvelv. Tårnet er fra 1298, mange år senere enn de øvre etasjene på St. Sernins tårn som har dannet mønster for de fleste kirkene i Syd-Frankrike.

Toulouses Rådhus heter Capitol etter consulene som styrte byen under Raymond-perioden. Med sine joniske pilastre og vekselvis bruk av stein og murstein er det et fint eksempel på 1800-tallsarkitektur.

Augustiner museet er i et tidligere kloster. Her er en flott samling av romansk skulptur fra 1200-tallet. Mange skulpturene er laget i grå pyreneisk marmor og kommer fra klostrene ved St. Sernin og andre kirker. Tydelig påvirkning fra Moissac.

Noen historiske opplysninger: Tre franske ridderordner:

Tempelridderne:

Tempelridderne ble stiftet i Jerusalem i 1119 for å verne pilegrimene i Det hellige land. Tempelridderne fikk hovedkvarter i et palass som i følge sagnet skulle grense til Salomos tempel, derav navnet. Paven godkjente Tempelridderne i 1128, ordensregler ble satt opp i samarbeid med Bernhard av Clairvaux. Tempelridderordenen vokste raskt og fikk store rikdommer. Omkring 1300 var de ca 20 000 riddere. Verdslige interesser overtok, men de arbeidet også aktivt for pavekirkenes sak, med sentra både i Palestina og Europa. I 1291 flyttet de fra Palestina til Kypros og kort tid senere ble hovedkvarteret lagt til Paris (Le Temple). Le Temple var et befestet byggverk anlagt på 1100-tallet som Tempelherrenes ordenshus. Tempelridderne kom i strid med Philippe IV av Frankrike som til slutt utryddet ordenen. Paven fulgte opp og opphevet Tempelridderordenen i 1312.

Den siste stormesteren ble brent på bålet i Paris i 1314, og ordenens rikdommer ble inndratt til staten (kongen), mens eiendommene i stor grad gikk over til Johannesridderne. The Temple i London var en bygning i nærheten av Fleet Street som var Tempelherrenes losje til ordenen ble oppløst i 1313. Bygningen ble overtatt av rettsstuderende.

Antoniusordenen

Antoniusordenen er en orden som ble opprettet av en rik adelsmann ved navn Gaston, som lovet å gi alt sitt gods til den hellige Antonius hvis hans syke sønn ble helbredet av pesten. Sønnen ble frisk og Gaston opprettet Antoniusordenen i 1090 for å pleie syke. I 1095 ble den stadfestet av paven. Fra 1286 ble medlemmene kalt Antonius herrer. I 1774 ble de forenet med Malteserordenen eller Johannesridderne. Antoniusordenen bygget hospitaler flere steder.

Johannesridderne.

Johannesridderne gikk opprinnelig ut fra et hospital i Jerusalem stiftet til hjelp for pilgrimene ca. 1050. Etter at Jerusalem var tatt av korsfarerne i 1099, organiserte medlemmene seg som en munkeorden etter Augustins regler. Da Tempelridderordenen ble dannet i 1119, ble Johannitterne også omorganisert slik at den fikk militære oppgaver i tillegg til hospitalsarbeidet. Johannitterne ble en mektig internasjonal orden. Stormesteren hadde en nesten suveren poli-

tisk stilling og anerkjente bare paven som sin overherre. Da Jerusalem ble tatt av Saladin i 1187, flyttet ordenen først til Acre, korsfarernes sterkeste borg, hvor de sammen med Tempelridderne kjempet videre mot muhammedanerne. Men etter hvert fikk de også andre interesser som transport av pilgrimer og handel med Østen. Da Acre falt i 1291, hadde de en tid sete på Kypros, men i 1309 tok de Rhodos, og der organiserte de et handels-og sjøvelde. Etter hvert hadde Johannitterne 650 Commanderier rundt omkring i Europa. Til og med i Skandinavia hadde de flere klostre. I Norge ble Johannitterne etablert på kongsgården Værne sør for Moss omkring 1170, sannsynligvis under erkebisp Øysteins og Erling Skakkes regime. Tyrkerne hadde i lengre tid beleiret Rhodos og i 1523 tok de øya. Stormesteren førte først sine riddere til Sicilia, men i 1530 flyttet stormesteren og 4000 riddere inn på Malta. Tyrkerne bestemte seg nå for å ta Malta og satte i gang en beleiring. Hele den kristne verden holdt pusten, men ingen kom til unnsetning. Etter mange kamper og lang beleiring, trakk tyrkerne seg tilbake den 8. september 1565. En ny hovedstad ble bygget - Valetta, oppkalt etter stormesteren Jean Parisot de Valetta fra Frankrike. Ridderne var delt i 8" langues" (språkdistrikter): tre franske, to spanske, italiensk, engelsk og tysk. Hvert „langues" hadde sitt auberge, en flott bygning hvor ridderne bodde. Riddernes hospital, Sacra Infermeria, var på Malta en stor bygning. Her ble alle behandlet som „seigneur malades" uansett rase eller tro, slave eller fri mann. Standarden var høy når det gjalt hygiene. Maten var god, og ble servert på sølvtallerkner. Alle ridderne fra stormesteren til novisene pleiet de syke. Sykehuset hadde en stor hall med plass til 900 senger. Under den franske revolusjonen mistet Johannitterne eiendommer i Frankrike. I 1798 tok Napoleon Malta, stormesteren overgav seg uten kamp. Ordenen var på det nærmeste oppløst. Retten til å velge stormester gikk over til paven, og fra 1834 tok Johannitterne sete i Roma, der de nå driver med humanitært arbeid.

Albigenserne:

Katharsekten. Navnet kommer fra det greske ordet catharos som betyr ren. Dette kan tyde på en gresk / orientalsk opprinnelse.

På 1100-tallet var antallet katharer blitt ganske stort. De var mest innflytelsesrike i Albi, men de hadde også sterkt fotfeste i Champagne, Rhinland og Flandern. Kathardoktrinen var en middelaldersk form for gammel persisk og gnostisk dualisme. Motsetning mellom det gode og det onde var ekstremt lagt vekt på. Gud var guden for det gode, Satan var guden for det onde. Materien var ond og derfor var puristene blant katharene for sølibat og frarådet ekteskap.

De høyeste (perfecti) prestene og lærerne avholdt seg også fra å spise kjøtt. Blod var også tabu og derfor fornektet de at Kristus ble ofret på korset, nattverden

og hele den kristne frelsesplanen. Katharene var ikke kristne i det hele tatt, mente kirken, og det gjorde kirken opphisset. Katharene lærte at man måtte frelse seg selv ved å strebe mot perfektjon . De trodde ikke på Helvete og Skjærsilden. Deres kirkesamfunn var trøstende og ikke sonende. Katharene trodde på sjelevandring på vei mot perfektjon. Katharene ble først rekruttert fra de lavere klassene i byene, men etterhvert kom også det feudale aristokrati med. Spesielt grevene av Toulouse som i mange år ga katharene beskyttelse innen deres områder. Særlig i Albi var det mange katharer på tross av biskopens motstand. Adelen støttet ofte katharene som en protest mot kirkens makt som ble mer og mer sekulær. Forfølgelse og trusler førte ikke til at katharene avsto fra sin religion, og i 1208 da en pavelig legat ble angrepet av en av grevens overivrige riddere fordi paven hadde bannlyst Raymond VI, greve av Toulouse, ga pave Innocent III ordre om å utrydde katharene med et korstog. Den franske kongen, Philip Auguste, protesterte og sa at greven av Toulouse var en vasall under kronen og måtte dømmes under den kongelige lov, og at korstoget var ulovlig. Men kongen klarte ikke å stoppe korstoget. Det første Albigenserkorstoget var ledet av Simon de Montfort. Fra 1209 til 1215 herjet han med ild og sverd i Toulouse, Albi, Castelnaud og Beziers.

Fra Rhone til Pyreneene ble nesten hver eneste by ødelagt, jorden ble liggende udyrket, korn ble brent, vinplantasjer ble ødelagt og selv brønner ble forgiftet. Ved Minerve brant Simon de Montfort 140 katharer levende. Katharene flyktet til Italia, Flandern og Rhinland. Provence-kulturen, den rikeste og mest varierte ikke bare i Frankrike, men i hele Europa, ble utryddet

Kongen av Aragon som var vasall i Montpellier kom greven av Toulouse til unnsetning, men ble slått i slaget ved Muret i 1213. De mindre lenene delte Montfort ut til sine våpenbrødre, men Toulousegrevskapet tok han selv. Paven fikk Avignon , og greven av Toulouse fikk bare beholde et len i Provence som var helt i ruiner. I 1223 og 1226 var det nye korstog mot Albigenserne. Pavens suksess med Albigenserkorstogene økte pavens makt , men kompromiterte hans moral. Grupper av katharer levde i landflyktighet i Pyreneene til omtrent midten av 1200-tallet, men ble tilslutt utryddet i Montsegur i 1244. I kjølvannet av korstogene ble Inkvisisjonen opprettet av pave Gregorius IX. Den store inkvisitoren fikk sete i Carcassonne og hadde deputerte i Toulouse, Albi, Montauban og andre byer. Kirken kunne ikke utgyde blod, derfor brukte de tortur for å få folk til å tilstå og straffen ble ofte livsvarig fengsel og inndragning av eiendommen.

Montsegur slott

Det var fra dette stedet den siste episoden i Albigerskorstogene fant sted. Her ble de siste forsvarerne av kathartroen masakrert, og Languedoc kom under franskekongen. (En av grunnene til at kongen etterhvert var enig i korstoget. På begynnelsen av 1200-tallet hadde katharene bygget et slott her på restene av en gammel festning. Ca. 400 katharer holdt til her, og det var herfra en gruppe katharer masjerte med sverd mot Avignon der Inkvisisjonen hadde møte. Denne handlingen beseiget Montsegurs sjebne. Inkvisisjonen sendte korsfarere mot slottet som ble beleiret. 2. mars i 1244 var motstanden brutt ned, men 200 nektet fortsatt å avsverge sin tro. Selv etter 14 dagers betenkningstid, og 16. mars 1244 ble de brakt ned fra fjellet og brent levende på et svært bål et sted som siden fikk navnet De kremertes plass. (Camp de Cremats) (Noen av prestene kom seg visstnok ut under beleiringen, og de hadde med seg den „hellige gral“. Denne historien danner grunnlaget for historien om Presten Sauniere i Rennes la Chateau.)

Hundreårskrigen 1337 - 1453

Gjennom flere hundre år hadde England hatt herredømme over mange len langs Vestkysten og i Syd-Frankrike bl. a. Normandie, Anjou, Poitou, Guyenne og Gascogne. Frankrike var fremdeles et feudalt land, delt opp i små enheter som voktet på sine privilegier. Landets militære organisering var umoderne. Da kapetingernes ætt døde ut i 1328 og Valois-slekten overtok den franske tronen, fremsatte også den engelske kongen Edward III krav på den franske tronen. Franskekongen Philip VI planla å innvadere England, men han kom ikke lenger enn til havnen i Sluys i Flandern. Der slo Edward III raskt til og knuste den franske flåten i 1340. I 1346 Innvaderte Edward III Normandie sammen med sin 16-årige sønn, „the Black Prince“, (den sorte prins) og en styrke på 10 000 mann. De dro oppover Seinen mot Paris og underveis brente og plyndret de byer, kirker og klostre. Den franske hæren var tallmessig fler, men de franske ridderne i sitt tunge utstyr hadde lite å stille opp med overfor de engelske langbueskytterne i slaget som stod ved Crecy. Edward begav seg så til Calais som han inntok etter 11 måneders beleiring. Franskmennene prøvde med list å få igjen Calais, men mislyktes. Etter våpenstillstand i 10 år angrep engelskmennene igjen. The Black Prince dro nordover med en hær fra Gascogne og brente og ødela mange byer på sin vei. Franskekongen dro sydover og møtte prinsen i Poitier hvor franskmennene led et stort nederlag og franskekongen og tre av

hans sønner ble tatt til fange og ført til England. Frankrike lå krigsherjet igjen. Og folk reiste seg i protest mot kronprinsen. Men oppstanden ble kvalt. Så var det bøndenes tur til å aksjonere. Deres opprør ble kalt Jaquerie. Bøndene var desperate, jorden lå brakk p. g. a. krigen som også kostet masse penger som bl. a. bøndene ble tvunget til å betale. De rasende bøndene brant slott og gods og drepte for fote. Men også dette opprøret ble slått ned. Kronprinsen skjønnte at han måtte få slutt på krigen med England, koste hva det koste ville. I 1360 ble freden i Bretigny underskrevet. Edward III renonserte på sitt krav på den franske tronen. Den franske kronprinsen Charles gav avkall på alle de engelske provinsene, gav opp Calais og lovet å betale 3 mill. over 6 år for å få kongen tilbake fra fangenskapet i England. I 1364 besteg Charles V tronen og det ble en ny æra i fransk historie. Charles var ikke noen militær konge . Han hadde god utdannelse og styrte landet fra sitt kontor i Louvre. I 1369 utnevnte han Gueslin som sjef for hæren, og lykken snudde seg for Frankrike, i 1378 var det bare Calais, Bordeaux og Bayonne som var engelske besittelser. Krigen fortsatte å bølge frem og tilbake med skiftende konger og skiftende hell på begge sider. Samtidig kjempet to slekter, hertugen av Burgund og hertugen av Orleans om makten i Frankrike. Hertugen av Burgund, den mest demokratiske, søkte støtte i England og Tyskland, mens Armagnac-partiet, hertugen av Orleans hadde tilslutning i Midt-Frankrike og hadde sitt hoff i Bourges og hersket egentlig bare over noen få provinser. Høsten 1428 begynte engelskmennene å beleire Orleans. Hertugen av Burgund likte ikke dette, og prøvde forgjeves å inngå en allianse med Charles, hertugen av Orleans. Da skjedde det et under :6. mars 1429 kom Jeanne d'Arc til Charles og sa at hun var sendt av Gud for å befri Orlean, fordrive engelskmennene og få Charles kronet i Rheims. Men etter dette mistet hun noe av makten over kongen og i 1430 dro hun alene med en liten tropp mot engelskmennene. Hun ble tatt til fange av burgundske tropper som solgte henne til engelskmennene. Jeanne regnet med at kongen ville befri henne, men det gjorde han ikke. Engelskmennene, sammen med universitetet i Paris (som holdt med burgunderne) fikk henne dømt som heks og brent på bål. Etterhvert gikk alliansen mellom Burgund og England i stykker, den tyske keiseren sluttet forbund med den franske kongen, og i 1435 ble det sluttet fred mellom Burgund og den franske kongen. Nå var engelskmennene uten forbundsfeller og franskmennene fortsatte å angripe dem. I 1436 ble engelskmennene nødt til å rømme Paris, og nå var det ikke lenger noe grunnlag for Englands krav på den franske tronen, men de krevde fortsatt å få beholde Normandie og Guienne. Men Charles nektet å gå med på det, og etter 5 års våpenhvile blusset krigen opp igjen. Franskmennene tok tilbake Normandie og deretter kom turen til den

siste store besittelsen, Guienne, og da krigen sluttet i 1453 var Frankrike befridd, bare Calais var på engelske hender. Men etter den langvarige krigen, lå nå store deler av Frankrike praktisk talt i ruiner.

Religionskrigen i Frankrike 1562 - 1598.

Allerede på Frans I's tid hadde protestantismen slått rot i Frankrike. Det ble stiftet lutherske menigheter rundt om i landet . Frans ville at kjetterne skulle forfølges og brennes, og hans sønn satte igang en kjempekampanje mot kjetterne eller hugenottene som de kaltes. Men antallet protestanter økte. Nå hadde også kalvinismen begynt å trenge inn i landet.

Henrik II's sønn , Frans II, var sykelig og overlot mye av styret til Guise -slekten som var rettroende katolikker, og forfølgelsene blusset opp igjen. Bourbonerne, Anton av Navarra og hans bror var hugenotter. Både katolikkene og hugenottene begikk de grusomste ugjerninger. Hugenottene plyndret kirker og klostre. Katolikkene ødela og brente hugenottenes byer og slott. Katharina av Medici overtok styret for sine sønner og i 1562 bestemte hun at hugenottene skulle levere tilbake all kirkelig eiendom som de hadde stjålet. Til gjengjeld skulle de få holde gudstjeneste utenfor byene. Katolikkene ble rasende og blodbadet i Vassy fulgte. Religionskrigen hadde startet. Katharina giftet bort sin datter til Henrik 4 av Navarra som var hugenott og bourboner, født i Pau, og nærmeste arving til tronen etter hennes sønner. De ble viet i 1572 på en plattform utenfor Notre Dame i Paris. Etter vielsen gikk bruden og de kongelige inn i kirken, mens brudgommen dro til Louvre.

4 dager senere ga kongen ordre om myrderiene på Bartholomeusnatten som begynte i Paris og spredte seg utover hele Frankrike. Henrik av Navarras ekteskap var ikke vellykket og han dro fra det franske hoff. Etterhvert ble hugenottenes stilling i Frankrike uholdbar og Henrik 4 dro mot Paris hvor kongen så seg nødt til å kapitulere. Hugenottene fikk igjen rett til religionsutøvelse alle steder unntatt Paris. De fikk også 8 sikre byer og ved rettssaker der protestanter var innblandet skulle halvparten av retten bestå av protestanter. Kongen måtte også beklage blodbadet. Nå ble katolikkene rasende og dannet Ligaen for forsvar av den hellige katolske kirke, med Henrik av Guise i spissen. Han hadde store skarer av jesuitter-og fransiskanermunker i sin tjeneste som propaganderte for Ligaen, men den egentlige hensikten var å overta tronen.

Ligaen innledet en voldsom kampanje mot Henrik av Navarra. Henrik av Guise sendte ut et manifest om at hugenottene måtte omvende seg eller flykte ut av landet. Henrik av Navarra ble rasende , og de tre Henrikers krig brøt ut. (Frankrikes konge het Henrik 3 på den tiden)

Henrik av Guise var så populær ved hoffet i Paris at Henrik 3 måtte flytte til Chartres. Her ble Henrik av Guise myrdet av kongens livvakt. Henrik av Navarra og Henrik 3 beleiret Paris. Henrik 3 ble myrdet av en munk, og nå var Henrik av Navarra konge. Men folket i Paris ville ikke akseptere en protestantisk konge, og Henrik skjønnte at han måtte konvertere. Han gikk over til katolisismen i St. Denis-kirken med ordene: Paris er vel en messe verd. Ligaen ble oppløst og katolikkene sluttet opp om Henrik 4. Hugenottene sluttet motstrebende opp om Henrik, men tilgav ham aldri dette sviket. Etter ediktet i Nantes i 1598 ble det fastslått at katolsk gudstjeneste skulle være tillatt overalt i Frankrike, men hugenottene fikk også lov til å utøve sin religion, men bare på steder der de pleide å holde protestantisk gudstjeneste og på de adelige hugenottenes slott. 100 byer ble sikkerhetsbyer for hugenottene. Hugenottene fikk også lov til å inneha embeder. Alle skal regnes som gode franskmenn, sa Henrik IV, og dermed var Religionskrigen over. Under Henrik 4's sønn, Ludvik 13's regjeringstid hadde man i 1628 et etterspill. Kongens minister og rådgiver, Richelieu, tålte ikke at hugenottene skulle være en stat i staten. Richelieu tok La Rochelle og de andre sikkerhetsbyene, men lot hugenottene beholde sine kirkelige og borgerlige rettigheter.

En av våre aksjonærer, forfatterinnen Sissel Lange-Nielsen har skrevet en trilogi om katharene og et historisk verk om Medici-familien hvor siste bind også omhandler Henrik av Navarra.